

DRUGA MODERNIZACIJA

PRI JESENIŠKIH GIMNAZIJIH

MENTORJA:

DR. ALEKSANDER KLINAR, PROF. SOC.
aleksander.klinar@guwest.arnes.si

VESNA SMOLEJ VRZEL, PROF. PSI.

AVTORJA:

JURIJ SODJA
Zabeznica 7f, 4274 Žirovnica
Jurij.Sodja@g-kabel.si

TINA RAJHMAN
Spodnj Plavž 20, 4270 Jesenice

GIMNAZIJA JESENICE
TRG TONETA ČUFARJA 1, 4270 JESENICE, tel.: 04 5862 800, gim.jes@guest.arnes.si

1 UVOD

Živimo v obdobju prehajanja industrijske v postindustrijsko družbo. Tradicionalna energetska potratna proizvodnja velikega obsega se vedno bolj umika visoko produktivni, sofisticirani, računalniško vodeni proizvodnji dobrin in storitev. Skrb za okolje postaja eno od najpomembnejših vprašanj kvalitete in ohranitve življenja. Potrebe po delavcih za tekočimi trakovi se sunkovito zmanjšujejo. Delo ni več zagotovljeno in vnaprej planirano. Vedno bolj mora biti fleksibilno, če želi slediti potrebam potrošnika in ostati aktualno.

» Železarske Jesenice« z okolico, ki je v preteklosti ekonomsko gravitirala na Jesenice, so v težkem prehodu iz usihajoče industrijske družbe v postindustrijsko modernizacijo. Vrednote mladih so razpete med vrednostnim sistemom tradicionalne industrijske družbe in propadajočega železarstva na eni strani in vplivom postindustrijske modernizacije širšega okolja na drugi strani.

Cilj raziskovalne naloge je bil preučitev odzivov dijakov in dijakinj Gimnazije Jesenice, ki v letošnjem letu zaključujejo šolanje na Gimnaziji, na družbene in življenjske razmere z vidika njihovega osebnega vrednostnega sistema. Predvsem naju je zanimalo, koliko so procesi druge modernizacije že dosegli jeseniške gimnazijce.

Uporabila sva metodo anketiranja na osnovi anonimnega vprašalnika z zaprtim tipom odgovorov. Anketirala sva vse dijake četrtil letnikov Gimnazije Jesenice med poukom Sociologije dne 16.2.2001.

2 MLADI IN KULTURNA MODERNIZACIJA

Kulturna modernizacija je odziv mladine na prehod v postindustrijsko družbo, kjer postaneta glavno gonilo razvoja sposobnost osvajanja in uporabe znanja, ki je temelj ustvarjalnosti. Označimo jo lahko kot družbo znanja. Gonilo razvoja ni več samo količinska produktivnost v okviru industrije proizvodnje. V postindustrijski družbi imajo pomembno vlogo vzgojno izobraževalne institucije ter vse ostale institucije, ki podpirajo razvoj znanja in kulture. Tipični konflikti industrijske družbe, nasprotja med delom in kapitalom, hkrati z družbenoekonomskim razvojem izginjajo. Osrednji konflikt se v postindustrijski družbi prenese na področje izobraževanja, komunikacije in kulture.

2.1 Značilnosti kulturne modernizacije

- zaposlitev in plačano delo iz centralnih družbenih vrednot izpodrinejo prosi čas, zabava in potrošnja;
- spreminjanje spolnih vlog, kar se odraža v izenačitvi družinske in izvendružinske skupnosti;
- sledenje novim trendom množične kulture, ki jo distribuirajo in hkrati promovirajo množični mediji (radio, televizija, tisk ...);
- pravica posameznika, da sam izbira življenjske odločitve, usmeritve in poti;
- izkušnje, ideali, vrednote pridobivajo na pomenu;
- duhovne dobrine prevzemajo mesto materialnim dobrinam, kar se odraža v svobodnem odkrivanju duhovnosti brez religioznih omejitev. Gonja za materialnimi dobrinami dobi izrazito negativen prizvok. Postane negativna značajska poteza.

Posamezne težnje kulturne modernizacije se v družbi uveljavljajo postopno. Tako so se najprej uveljavile težnje po zabavi, prostem času in potrošnji. Sledijo jim težnje po duhovnih dobrinah, ki pridobivajo na pomenu šele v zadnjem času, ko lahko zasledimo izreden razcvet posameznih duhovnih ločin in organizacij. To se odraža tudi v prodoru vzhodne kulture v Evropo. izdelkov

Življenje celotne družbe se v procesu kulturne modernizacije korenito spreminja. Izziv družbe ni več povečanje produktivnosti v smislu čim večje proizvodnje. Težišče se je preneslo na razvoj znanja, kulture in informacij. V povezavi s tem se je spremenil tudi osnovni življenjski ritem: učenje - delo - zabava, potrošnja - produkcija, delo - prosti čas. Le - te komponente se v tem procesu povezujejo v drugačne, bolj individualne vzorce. Tovrstne spremembe v mladinski družbi se skladajo s spremembami v globalni družbi.

2.2 Od generacijske h kulturni modernizaciji mladih

Kulturna modernizacija predstavlja proces spreminjanja vrednostnih in življenjskih usmeritev mladih od šestdesetih let dalje. Kulturna modernizacija nadaljuje procese t.i. prve modernizacije, do katere je prišlo na prehodu iz industrijske v postindustrijsko družbo. Ker so te spremembe zajemale velik del mlade populacije, jo lahko imenujemo tudi generacijska modernizacija. Posledice te se kažejo v oblikovanju relativno samostojne in homogene mladinske skupnosti.

Značilnosti prve modernizacije, ki je potekala vzporedno z industrijsko modernizacijo so:

- oblikovanje radikalnih mladostniških skupin z značilnim vrednostnim sistemom in življenjskim slogom, ki je bil drugačen od sloga staršev;
- upori mladih proti družbi odraslih - gibanja polmočnih, huliganov in drugih - Kennedijev efekt.

2.3 Druga modernizacija

S prehajanjem v post industrijsko družbo se tradicionalna industrijska proizvodnja umika sofisticirani računalniško vodeni proizvodnji dobrin. Odnosi v družbi in vrednote se radikalno spreminjajo.

Za prvo modernizacijo je bilo značilno, da se je neustavljivo manjšal vpliv tradicije in vsega starega, prišlo je do racionalizacije in izboljšane učinkovitosti na vseh družbenih področjih. Z drugo modernizacijo se vsi ti fenomeni niso preprosto končali, saj je prva modernizacija obdržala vso svojo veljavo in se še dodatno razkrila. Zaradi tega razkritja dandanašnji načini modernizacije le še redko presenetijo oziroma očarajo ljudi – od tu naprej lahko govorimo o drugi modernizaciji. Označimo jo lahko kot fazo v kateri družba sama na sebi opazuje, kaj se zgodi, ko se modernizira in se spreminja dojemanje sveta. Šolo v tem procesu označujemo kot začetek druge modernizacije.

2.4 Značilnosti druge modernizacije

- ❖ povečana specializacija dela, večja raznovrstnost izobraževalnih poti in razmah informacijske tehnologije povzročajo in omogočajo podiranje stanovskih, spolnih in generacijskih ovir. Spreminjajo se problemi celotnih generacij.
- ❖ Temeljni problem pubertete ni več konflikt med generacijami in v postavljanju omejitev. Pojavljajo se vprašanja o smislu življenja, verodostojnosti, samopodobi, samozavesti, iz česar izvira »trpljenje« pubertetnikov in iskanje samega sebe. Vzroki nezadovoljstva pri pubertetnikih so težje opredeljivi, zaradi česar starši in šola težje pomagajo

- ❖ Posledice prve modernizacije, v katere je vpletena predvsem mladina, so postale samoumevne in splošno znane:
- vsakodnevno znanje se spreminja zaradi množične kulture. Mladi si zgodaj postavijo cilje v skladu z lastnimi kriteriji pomembnosti in lastnimi čustvenimi zaznavami.
 - socialne kulture postajajo bolj sproščene, kar se kaže v opuščanju strogih družbenih pravil. Mladi obdržijo poteze otroštva še v mlajši odrasli dobi, hkrati pa morajo že v zgodnji mladosti ravnati odgovorno.
 - spreminja se odnos do samega sebe in do okolice. Vsak sme izraziti svoja čustva, potrebo po identiteti. S tem se večajo potrebe po zaščiti, ker mladi postajajo vse bolj čustveno ranljivi.
 - procesi spreminjanja gornjih alinej zahtevajo stalno širjenje obzorja in nabiranje izkušenj.
 - moderna družba je že tako ustaljena, da se nam zdi samoumevna, kar imenujemo vsakodnevna kultura. Ta je izpodrinila visoko kulturo, ki sicer še obstaja, a ne narekuje več tempa celotni družbi – postala je subkultura. Posledica tega je močno omajana verodostojnost in vrednost starih vrednot.
 - fluidnost in dinamičnost se odraža v težnji mladih k ohranjanju njihove nedokončane osebnotne in identitetne strukture, s tem pa posredno k večji osebnotni in družbeni odprtosti. Gre za razvoj t.i. »prometejske« osebnotne strukture. Tako fleksibilna osebnost predstavlja glavno osebnotno kvaliteto v odraslosti. Osebnotni razvoj, ki v primerjavi s postadolescenco oz. adolescenco poteka počasneje, tako ne zastane. Postadolescenca v sociološkem smislu tako pridobi v konceptu odraslosti nove vsebine
 - Personalizem poudarja predvsem direktnost, odprte medosebne odnose in medosebno zaupanje med mladimi. Personalizem nasprotuje strahu in nasilnosti v medsebojnih odnosih. Za mlade je

značilno, da druge ocenjujejo predvsem na podlagi medsebojnih odnosov in razmerij, ki pri tem nastopajo.

- inkluzivnost in univerzalizem predstavljata odprtost do drugih, drugačnih oziroma celo nasprotnikov. Za njima se skriva težnja po integraciji različnih v neko skupnost. Poudarjene so sposobnosti za delo z drugačnimi po religiji, narodnosti, socialnemu stanu in podobno. Zatekanje mladih v nacionalizem in hermetizem je v nasprotju z načeli inkluzivnosti ter univerzalizma.
- ❖ Odsotnost tradicionalnih razmerij je dolgoročno postala samoumevna, a istočasno sporna. V drugi modernizaciji ni več obravnavana niti kot nekaj dobrega niti kot osvoboditev vezi preteklosti.

2.5 Individua(liza)cija

Individuacija se lahko razvija v dveh smereh: v smeri kreativnega samopotrjevanja in v smeri privatizma oziroma zapiranja v zasebnost. Kreativno samopotrjevanje se odlikuje po ambicioznosti, kritičnosti do sebe in do družbe, privatizem pa po zapiranju v zasebni krog, stremljenju k trenutnim zadovoljstvom in neambicioznosti. Skupno jima je predvsem spoštovanje individualnosti in osebne sreče kot osnovnega merila za kvaliteto življenja.

Individuacija označuj proces individualizacije, le da ta ni omejen na posameznika – gledano s psihološkega stališča, temveč zajema celotno družbo. Zato termin lahko razložimo kot možnost, da vsakdo ne le svobodno poraja, temveč tudi distribuira izvirne ideje.

Individuacija je proces, ki je v veliki meri odvisen od razvoja družbe. Pri tem imamo v mislih prehod iz industrijske v postindustrijsko družbo. Post industrijsko družbo zaznamujejo radikalne spremembe na področju dela in

komunikacij. Delo ni več v naprej določeno, programirano, saj temelji predvsem na storitvah, ki morajo biti dovolj fleksibilne, da se lahko prilagodijo individualni naravi potrošnika. V okviru komunikacij je pomemben prodor osebnih računalnikov v vse pore našega življenja. Računalnik omogoča dvosmerno komunikacijo in zabriše mejo med oddajnikom in sprejemnikom. Informacije tako lahko končni uporabnik obdeluje in jih prikroji lastnim individualnim potrebam. Zaradi dvosmerne komunikacije in individualne izbire vsebine, računalnik v veliki meri izpodriva televizijo, ki je najbolj razširjen predstavnik enosmernega medija – oddajnik, sprejemnik.

Informacijska družba tako daje določene možnosti za proces individuacije. Koliko se te možnosti uresničijo, pa je odvisno tudi od drugih družbenih, ekonomskih in političnih dejavnosti, ki jih je ob tem treba upoštevati in proučevati.

Značilni trendi, ki spremljajo oziroma spodbujajo proces individuacije so:

- Masovna proizvodnja ter ekonomija obsega prehajata v personalizirane storitve, majhne proizvodne serije in izdelavo po naročilu.
- Široko oddajanje (broadcasting), masovno distribucijo ter številčno publiko izpodriva specializirano oddajanje več različnim ciljnim skupinam.
- Linearna enosmerna občila nadomeščajo interaktivna občila in razmerja povratnih učinkov.
- Uporabniki težijo k vedno večji aktivnosti v času uporabe določenega medija (t.i. nadzor končnih uporabnikov).
- Združitev vloge oddajnika in sprejemnika.
- Vedno večja možnost selekcije edinstvene kombinacije idej.
- Širša izbira alternativnih programov .
- Velika fleksibilnost forme v obliki, času in kraju .

- Centralno in profesionalno obdelavo informacij nadomešča domača in osebna raba računalnikov.
- Javne in zasebne komunikacijske mreže se združujejo v eno.

2.6 Vpliv druge modernizacije na šolo

V času prve modernizacije je prišlo do racionalnega gledanja na kulturo in kvantitativnega razvoja šolskega sistema. V času druge modernizacije pa se v šolskem sistemu pojavljajo tudi kvalitativne spremembe. Učitelji ustvarjajo bolj osebne vezi z dijaki. Spodbujajo jih k zastavljanju vprašanj, aktualizirajo učno snov in način podajanja snovi, motivirajo jih za učenje in razmišljanje ter samostojno delo. Odnosi med dijaki in učitelji ne temeljijo več na ustaljenih vzorcih šolskega sistema, ampak na vzpostavljanju bolj osebnega odnosa med učitelji in dijaki. Za drugo modernizacijo je značilna sprememba odnosa do visoke kulture, dan je poudarek vsakdanji kulturi. Te spremembe otežujejo učiteljem njihovo delo in jih sili k intenzivnemu prilagajanju metod dela, vsebine snovi ter njihovega odnosa do dijakov.

Tem težavam v šolah se pridružijo še realni socialni problemi povezani z drogami, orožjem, tatvinami, nasiljem, ki se jim šole kot sestavni del okolja ne morejo izogniti.

Če so v prvi modernizaciji menili, da mladi niso dovolj povezani z zunanjim svetom in da premalo vedo o življenju, je za drugo modernizacijo značilna težnja mladih, da bi vse preizkusili na lastni koži. To zahteva od šole, da mladim ponudi take programe, ob katerih bo prišla do izraza domišljija, doživljanje okolja, razvoj ustvarjalnosti in to tako ob praktičnih in abstraktnih kot ob napornih in enostavnih vsebinah. Na ta način bi postal pouk bolj zanimiv, dijaki in učitelji, pa bi si prizadevali za skupen uspeh.

2.7 Razmerje »šola – mladi« v drugi modernizaciji

Druga modernizacija pogloblja razlike med interesi šole in mladih. Šola je v javnem medijskem sektorju vedno bolj nadzorovana. Posreduje znanje in vrednote po zelo dovršenih moralnih in vzgojnih vzorcih. Na drugi strani pa se mladi vedno bolj ukvarjajo sami s sabo, iščejo vzore v svojih vrstnikih in vsakodnevni kulturi okolja v katerem živijo. Zato šolske zahteve doživljajo kot njim tuje, nezanimive, neživljenjske. Preproste in zastarele strategije, da bi šola in mladino zbližali v obdobju druge modernizacije, ne delujejo več. Za premoščanje te razdalje je potreben vedno večji napor. Pri odnosu »šola – mladi« je treba izhajati iz razlik in ne identičnosti. Šola mora postavljati mladim zahteve, hkrati pa jim mora dajati občutek, da je biti dijak le del njihovega življenjskega izobraževanja. Šola ne more ponuditi vseh dohodov do znanja in izkušenj.

Seveda bodo razhajanja med pričakovanji mladih in šole vedno ostala, kljub temu pa si mora šola prizadevati za naklonjenost dijakov do šolskih programov zaradi:

- stopnje znanja: če je prepad med šolskimi vedenji na eni strani in znanji ter interesi mladih na drugi zelo velik, potem je glavni problem lahko neaktualnost ponujenega znanja ali pa neustrezen odnos dijakov do ponudbe.
- stopnje družbenih razlik: če je prepad med ustaljenimi pravili šole na eni strani in navadami sporočanja mladih na drugi strani zelo velik, potem nastane pomembno vprašanje o atmosferi v šoli, o načinu obnašanja in načinu simbolnega priznanja. Delati bi torej morali na ozračju v šoli.
- stopnje odnosa do samega sebe: če šola od dijakov zahteva določen čas in zanimanje za življenje in svet in so dijaki navajeni na svojo lastno vsakodnevno kulturo, postane pomembno vprašanje izkušenj vsakega

posameznika. Šola bi morala obdržati funkcijo spodbujanja, zraven pa ponujati tudi nekaj novega, po čemer bi se razlikovala od vsakdanjosti. V tem smislu bi odpirala nova obzorja, drugačna od vsakodnevnih.

Profesor dr. Thomas Ziehe vidi možnosti zbliževanja mladih in šole predvsem v vlogi šole kot posredovalca, ki spoštuje razlike med šolo kot institucijo in vpletenimi posamezniki.

3 PSIHIČNI RAZVOJ MLADOSTNIKA

Mladostniško obdobje ločuje otroštvo od odrasle dobe. Mladostništvo označujemo kot postopen proces, ki poteka pod vplivom številnih vplivov. Le-ti izhajajo iz odraščajočega osebk samega, kakor tudi iz njegovega okolja. Mladostništvo lahko razčlenimo na dva temeljna procesa, to sta puberteta in adolescenca - obdobje duševnega razvoja in dozorevanja.

3.1 Nastajanje mladosti

Mladost predstavlja obdobje, ko mladostnik prehaja iz otroštva v odraslost. Lahko je sočasno z biološkim dozorevanjem oziroma neposredno sledi biološkemu dozorevanju z določenim zamikom.

V tradicionalnih, arhaičnih družbah v tem obdobju starejši člani skupnosti posredujejo mladim določena znanja odraslih. Mladi se tudi seznanijo z določenimi pravicami in dolžnostmi, kot so pravice in dolžnosti moških oz. žensk, pa tudi z mitološkimi in religioznimi znanji ter svetovnim nazorom. V obdobju mladosti mladi tudi preizkušajo svoje sposobnosti in meje, ki so jim bile postavljene.

V obdobju razsvetljenstva otroštvo in mladost definirajo kot ključni življenjski obdobji. V tem času se izoblikujeta osebnost in značaj. Šolski aparat prevzame primat družine in cerkve v vzgoji otrok in mladostnikov. Sorazmerno s pospešenim industrijskim razvojem, doživlja revolucijo tudi šolstvo, ki se predvsem podaljša in intenzivira.

V industrijski družbi so vlogo posredovanja osnovnih eksistencialnih znanj poleg družine prevzele tudi vzgojno izobraževalne institucije. V okviru le-teh poteka tudi proces akulturacije, ki je za celotno populacijo relativno enak.

Mladost kot sociološki pojem se pojavi šele v 20. stoletju. V tem aspektu se prvič pojavi tudi pojem adolescence. V okviru »moderne« pojmovanja mladosti oz. adolescence so značilni viharništvo, stresi in upori mladih proti različnim avtoritetam. Te značilnosti so tudi nujne za razvoj individualizma in vstopanja v odraslost. Adolescenca ima še danes značilno oznako kot problematično obdobje. Za »moderno« adolescenco so tudi značilne t.i. identitetne krize. Gre za neravnotežje v posameznikovi predstavi o sebi, iskanje novega koncepta lastnega jaza in preizkušanja različnih družbenih vlog. Potemtakem je adolescenca stičišče vplivov iz otroštva in bodočih vlog v družbi. Adolescenca zato pomembno vpliva na posameznikov osebnostni in duhovni razvoj ter s tem tudi na zrelejši odnos do vrstnikov in vrstnic ter do že uveljavljenih družbenih norm in avtoritet.

3.2 Družinsko življenje mladih

Glavna značilnost današnjega družinskega življenja je, da se podaljšuje časovno obdobje prehoda iz družine staršev v lastno družino. To lahko sklepamo na podlagi naraščanja izvenzakonskih rojstev, dvigovanja starostne meje ob prvi poroki mladih ter višanja starostne meje pri ženskah ob rojstvu otrok. Starostna meja se ob poroki zvišuje, torej se mladi poročajo kasneje, kar je eden od indikatorjev, da mladi živijo dalj časa pri starših, hkrati pa pomeni, da se mladi za ustvarjanje svoje družine odločajo kasneje. Eden od razlogov, zakaj mladi pozno zapuščajo svojo družino in se preselijo na svoje, je potreba po višji izobrazbi – po srednji šoli študirajo dalje, da lažje dobijo službo ali da zapolnijo praznino, če se ne morejo zaposliti. Tudi splošni materialni standard jim prej predstavlja oviro kot pa možnost za osamosvojitvev, starši pa jim lahko nudijo podporo v finančnem, storitvenem in emocionalnem smislu. Osamosvojijo se šele takrat, ko končajo šolanje oziroma ko si zagotovijo socialno varnost z lastno zaposlitvijo.

Daljše bivanje pri starših ne pomeni, da mladi ostajajo v celoti odvisni od staršev. Mladi sicer ostajajo ekonomsko odvisni od svojih staršev (še posebej, če se šolajo), vendar to ne pomeni odvisnosti v vseh ostalih pogledih. To so razlike po katerih se nove generacije mladih razlikujejo od prejšnjih.

3.3 Podaljševanje mladosti

Moderna družba potrebuje vedno več časa za uspešno in produktivno vključevanje mladostnikov v odraslo življenje, kar je posledica zahtev po izobraženi in kvalitetni delovni sili ter vedno zahtevnejših psiholoških nalogah, ki jih mora posameznik obvladati za uspešno vključitev v družbo oz sprejetje ustrezne družbene vloge.

premikanje samostojnosti v kasnejše starostno obdobje analitiki različno tolmačijo.

Nekateri jo razlagajo kot posledico razvajene ameriške mladine, ki se boji, da bi z vstopom v svet odraslih izgubila privilegije, ki jih imajo kot mladostniki.

Drugi jo razlagajo kot boj tistih mladih, ki se s podobo in družbeno vlogo odraslih ne strinjajo. Zato skušajo doseči spremembe v smeri lastnih načel. To opredelitev podpirata dejstvi, da so bili aktivni predstavniki mladine večinoma uspešni, nadpovprečni študentje ter sočasen pojav številnih študentskih uporov.

Nekateri to obdobje poimenujejo kot kombinacijo pozne adolescence in zgodnje odraslosti. V tem kontekstu je podaljšana mladost le posledica družbene in osebne nedoraslosti. Študentska kritičnost je le nadaljevanje otroškega

uporništvu. Vzrok je v upiranju mladih odgovornostim in racionalnostim, ki jih zahteva odraslost. Tako je to obdobje vmesno le po času, po vsebini pa ne.

Po Kennigstonu se adolescenca časovno umešča v obdobje med 16 in 19 letom in je značilna predvsem za dijake in dijakinje ter vajence in vajenke. Postadolescenca pa je posebna oblika mladosti in zajem obdobje med 20 in 24 letom.

Do podaljševanja mladosti začne prihajati v 60-ih letih, ko se izobraževalni čas podaljša preko 20. leta. Mladi zato po zaključeni adolescenci ne prehajajo v odraslost. Med adolescenco in odraslost se vrine še eno obdobje, tako imenovana postadolescenca, ki je v zadnjem času vedno manj omejena samo na študentske generacije.

Pojav novega življenjskega obdobja izvira iz spreminjajočih se družbenih, ekonomskih in zgodovinskih pogojev.

Pojem adolescenca ne označuje določenih družbenih skupin, socialnih vlog, nedružbenih položajev. Po Kennigstonu je postadolescenca psihološko stanje. Ni nujno, da se mladostniki in mladostnice, ki so v tem stanju družijo med seboj v prepoznavne skupine, niti ni nujno, da delijo enak družbeni položaj. Niso vsi študentje/-ke v fazi postadolescence, nekateri so morda v fazi podaljšane adolescence, drugi(npr. poročeni študentje, zaposleni študentje) so v položaju mladih odraslih. Postadolescenca tudi ni rezervirana izključno samo za študentsko mladino, čeprav jo res pretežno ona doživlja.

Postadolescenca je torej možnost za posameznika/-co, neuniverzalna značilnost vseh mladih v določeni starosti. (Ule 1996:25)

Za mlade je to obdobje izrednega pomena saj z lastnim življenjskim stilom in načeli konkurirajo odraslim. Na ta način bistveno vplivajo na dokončno oblikovanje osebnih, moralnih in družbenih nazorov.

3.4 Značilnosti odraščanja v 90-ih v Sloveniji

Rezultati raziskav mladine v Sloveniji iz zadnjih deset let kažejo konstantno težnjo po mladocentrični orientaciji dijakov in študentov. Mladost torej za dijake in študente ni zgolj prehodni življenjski stil, temveč nov, po možnosti trajen življenjski stil. V osemdesetih je bila težnja k »podaljševanju mladosti« še nekoliko bolj izrazita kot desetletje kasneje. Posebno malo je bilo tedaj mladih, ki bi želeli čim prej odrasti.

Mladi v Sloveniji v devetdesetih letih odraščajo v družbi, ki je v izrazitih procesih večkratne tranzicije iz moderne v postmoderno družbo. Današnja mlada generacija v Sloveniji odrašča v razmeroma ugodnih razmerah, ima možnosti za dobro izobrazbo, dobro informiranost, ki jo omogoča prisotnost različnih komunikacijskih sredstev in jemlje to kot normalno osnovo za življenje. Generacija staršev današnje mladine pravzaprav ni poznala brezposelnosti, medtem ko se mladi z brezposelnostjo srečujejo kot s povsem realno možnostjo.

Mladina osemdesetih let se je borila za spremembe v družbi.

Značilno za mlade v 90-ih je, da so se preusmerili iz ukvarjanja z družbo v ukvarjanje s samim seboj. Poenostavljeno rečeno je bila generacija šestdesetih v Sloveniji tista, ki je »povzročala probleme« družbi (oblikovanje prvih mladinskih subkultur), generacija sedemdesetih in osemdesetih je »zastavljala probleme družbi« (družbena gibanja), generacija devetdesetih pa ima probleme in se ukvarja z njimi in ne več z družbo.

Problemov, ki jih mladi zaznajo, ne prelagajo na družbo. Težave zaznavajo kot svoje individualne probleme. Vzrokov za svoje probleme ne iščejo v družbenih razmerah. Značilno je, da se mladi danes dokaj medlo in pasivno odzivajo na velike spremembe v družbi in v procesu umeščanja v družbo. Najbolj cenijo mir

in varno življenje, v ekonomskem osamosvajanju pa se povečini zatekajo po pomoč k staršem.

3.5 Psihične značilnosti adolescence

Proces adolescence nima točno začrtanega začetka in konca. Začetek močno varira od same kulture, v kateri osebek živi oz. deluje. V naši kulturi je to nekje med 12. in 13. letom starosti. Duševno dozorevanje pa se precej različno konča tudi med osebki, ki nastopajo v istem kulturnem prostoru, odvisno od osebnostnih in socialnih okoliščin.

Adolescenco označimo lahko tudi kot obdobje nasprotij. Mladostnikova sposobnost mišljenja se močno razmahne na račun abstraktnega mišljenja. Z intelektualiziranjem se skuša ubraniti negotovosti pred resničnostjo. Kljub temu pa so značilne tudi površne in splošne sodbe, ki temeljijo na čustvenih vzgibih. Čustvovanje mladostnika je nepredvidljivo, saj je močno podvrženo zunanjim vplivom, ki so zelo spremenljivi.

Mladostnik preko teh nasprotij počasi spoznava svojo identiteto, nagnjenja, interese in končno tudi mesto v družbi. Položaj v družbi je za mladostnika izrednega pomena. Zato ves čas išče še dovoljene meje družbenih norm, se prilagaja, zaznava in analizira čustvene ter vedenjske odzive okolice.

Za svojo identiteto mora mladostnik postati predvsem neodvisen. Boj za neodvisnost ima pogosto podobo upora in kljubovalnosti. Starši pogosto reagirajo zelo negativno in proces osamosvajanja zavirajo in mu nasprotujejo. Zato ima mladostnik pogosto občutek, da so starši na nek način sovražniki in ne zavezniki. Starši bi morali mladostniku nuditi vso podporo, ne glede na to, da so mladostniki proti njim najbolj uporni, kritični in žaljivi. Starši se morajo

zavedati, da ti upori niso uperjeni proti njim osebno, temveč proti njim kot simbolu omejevanja neodvisnosti.

Adolescenco ima več značilnosti:

- iskanje lastne identitete;
- razvijanje svoje spolne vloge;
- urejanje odnosov do staršev in drugih odraslih ;
- usmerjanje odnosov z vrstniki;
- oblikovanje odnosa do dela.

3.6 Težave mladih v adolescenci in postadolescenci

V adolescenci se pogostokrat pojavi konflikt med posameznikovo samopodobo in zahtevami okolja. Mladih se v tem obdobju zato pogostokrat primejo različne, večinoma negativne oznake kot so na primer zgube, huligani, lenuhi in piflarji. Mladi se taki karakterizaciji lahko uprejo in se borijo proti njej, lahko pa jo sprejmejo in se z njo identificirajo.

V podaljšani mladosti se mladi ne ukvarjajo več toliko s tovrstnim socialnim etikiranjem. Pomembnejši postane konflikt oziroma neskladje med družbeno vlogo, lastno samopodobo, vrednotami, življenjskimi orientacijami, željami, zahtevami družbe in končno tudi z možnostmi za napredovanje v družbi. Adolescenti večinoma še nimajo izoblikovane lastne samopodobe do te mere, da bi lahko opazili razlike v primerjavi z obstoječimi družbenimi normami, vrednotami in zahtevami. V postadolescenci pa imajo samopodobo večinoma že urejeno. Zato se ukvarjajo predvsem z vprašanjem, kako uskladiti lasten vrednosti sistem z že obstoječim družbenim vrednostnim sistemom. Veliko mladih se zateče v popolno zavračanje družbe. Konflikt med lastno samopodobo in zahtevami družbe pa lahko pripelje tudi do zavračanja lastne samopodobe. Zavračanje lastne samopodobe se kaže kot intenzivno samospreminjanje. Pri tem se mladi poslužujejo možnosti, ki jim jih ponuja

družba – subkulture, intelektualne, študijske dejavnosti, religija, duhovnost, poglobljena introspekcija in tako dalje.

3.7 Struktura osebnosti

Osebnost je celota duševnih, vedenjskih in telesnih značilnosti po katerih se posamezniki razlikujejo. Osebnost je specifična glede na posameznika in ga odločilno določa.

Na osebnostno podobo posameznika pomembno vplivajo individualna zavest, lastni jaz in samopodoba. Ti faktorji dajejo osebnosti poseben smisel, subjektivnost, vrednost in unikatnost. Osebnosti danes razvrščamo po osebnostnih dimenzijah.

Na oblikovanje individualne zavesti vplivajo informacije o sebi, ki jih oseba prejema iz okolja. Pomembne so predvsem informacije, ki jih posameznik pridobi z izkušnjami s samim seboj. Velik pomen nosijo tudi tiste, ki nam jih posredujejo drugi. Tako je naša podoba v veliki meri odraz mnenja drugih in naših individualnih lastnosti.

Do sprememb v individualni zavesti pride samo v posebnih okoliščinah. Govorimo o stanju spremenjene zavesti. Taka stanja se pojavijo v sanjah, hipnozi, meditaciji in v transu oziroma omami. V skrajni fazi pride do propada individualne zavesti.

4 ANKETA

4.1 Opredelitev problema

Slovenska družba je podvržena različnim vplivom globalne postinformacijske družbe. Lomijo se paradigme tradicionalnega industrializma in modernega ekonomskega in socialnega razvoja, ki vedno bolj zavrača in presega industrializem. U. Beck v svoji knjigi »Družba rizika - na poti v drugo moderno« pravi, da je bila paradigma prve moderne predvsem reševanje problemov in konfliktov delitve dela in proizvodov, medtem ko sodobne družbe stojijo pred dolgoročnimi riziki; zato je moderna družba »rizična«, in s tem je njena paradigma refleksija osnov prve moderne in rizikov industrializma (Beck, 1986, str. 26 -27). Temeljni proces, ki se v okviru spreminjanja razmerij in temeljnih vrednot v družbi odvija, je nedvomno tudi druga modernizacija, ki v veliki meri zajema ravno mlade.

Mladi iz nerazvitih okolij še vedno doživljajo mešanico tradicionalne mladosti in pogledov na življenje ter pritiskov prve modernizacije, ki sili ljudi, da se podredijo formalnim mehanizmom in institucijam države, mladi iz razvitejših okolij pa doživljajo mešanico pritiskov prve in druge modernizacije. Del mladih sledi premisam industrializma, zlasti strogemu segmentiranju privatne sfere od javne sfere življenja, drugi del pa sledi novim premisam »postindustrializma« in ukinja status mladosti in mladinskosti.

V primerjavi z mladimi, ki doživljajo pretežno tradicionalno mladost, so novi paradigmi družbenega življenja, novi političnosti in subjektiviranju mladosti bližje tisti mladi, ki doživljajo manj ali povsem netradicionalno mladost (nesinhronizirano mladost ali podaljšano mladost). Del mladih doživlja sedanjo družbeno krizo tako, da se preusmerja k postindustrijskim vrednotam in potrebam ter poskuša vsaj subjektivno preseči meje dosedanje industrijske

paradigme družbenega razvoja in z njo povezane politične paradigme delitve moči. Drugi del mladine je še vedno ujet v meje do sedaj vladajočih paradigem, zato se zateka v privatizem in vstopa kvečjemu v formalni politični sistem.

S terminom druga modernizacija razumemo številne spremembe, ki se odvijajo na stičišču dveh generacij – mlade in stare. Spremembe opazimo v vrednotah, kulturi, procesih individuacije in v razmerju med materialnimi in duhovnimi dobrinami. Tako stare tradicionalne vrednote nadomeščajo nove. Kultura doživlja vse hitrejše spremembe, kar lahko pojasnimo z razcvetom množičnih medijev. Drugo modernizacijo lahko razlagamo kot refleksijo osnov prve in obenem njene radikalnejše izpeljave. V fazi druge modernizacije prihaja do ukinitve nekaterih industrijsko-imanentnih tradicionalizmov. M. Ule razlaga, da so ti tradicionalizmi (npr. trdne razredno slojne delitve, nerefleksivna diferenciacija delovnih in socialnih vlog, trdne definicije spolnih in generacijsko specifičnih vlog, jedrna družina v njenem privatniškem izolacionizmu, hierarhija vodilnih in podrejenih itd.) danes že postali cokla nadaljnjega razvoja same industrije oziroma modernizacije (Ule, 1988, str. 805).

Tako kot prvo modernizacijo zaznamuje tako imenovan Kennedijev efekt, zaznamuje drugo modernizacijo šola, kot osrednji center socializacije mladih v obdobju adolescence.

Vsakodnevno življenje posameznika poteka razbito v različnih »svetovih«, pri čemer se v vsakem od njih poskuša vesti v skladu z merili instrumentalne racionalnosti. Njegovo življenje je razdeljeno na partikularne življenjske sfere. Vsaka od njih ima svoje institucije, predpisane vloge, načine interakcije in komunikacije z ljudmi, ni pa enotnega, vse življenjske sfere povezujočega principa. Prehod v novo stopnjo modernizacije zahteva od ljudi kot posameznikov spremembe v življenjskih in vrednostnih kategorijah. Centralna družbena protislovja se sedaj prelamljajo v posamezniku in družbene krize postajajo krize identitete. Posameznik lahko spričo pritiskov, ki jih prinaša

postindustrijska modernizacija, vzdrži le, če se ob individualizaciji/subjektivizaciji razvija tudi nova družbenost, ki ima svoj koren v vsakdanjem svetu.

4.2 Hipoteza

Dijaki Gimnazije Jesenice izhajajo iz Jesenic in okolice, katere družbenoekonomski razvoj v preteklosti je bil večinoma definiran z razvojem Železarne Jesenice. V zadnjih desetih letih je bilo področje soočeno s težko krizo železarstva, veliko brezposelnostjo in brezperspektivnostjo.

Vrednote mladih so razpete med vrednostnim sistemom tradicionalne industrijske družbe in propadajočega železarstva na eni strani in vplivom postindustrijske modernizacije širšega okolja na drugi strani.

Na podlagi navedenega sva postavila hipotezo, da so dijaki, ki v letošnjem letu zaključujejo šolanje v Gimnaziji Jesenice, še v veliki meri pod vplivom prve modernizacije, delno pa jih dosegajo že tudi vplivi druge modernizacije. Zato:

- se ne podrejajo avtoritetam;
- so kritični do družbe ter aktivno usmerjeni k spremembam v družbi;
- generacijski spopadi med dijaki in odraslimi izginjajo;
- se veliko ukvarjajo sami s seboj;
- nimajo zgodaj izoblikovanega življenjskega cilja;
- se ne želijo identificirati s svojo bodočo vlogo v družbi odraslih.

V anketi postavljeno vprašanje št. 15. se nanaša na prvo trditev, vprašanja št. 4. in 6. na drugo trditev, vprašanja št. 7. in 14. na tretjo trditev, vprašanja št. 5., 12. in 13. na četrto trditev, vprašanja št. 8. in 9. na peto trditev ter vprašanja 10. in 11. na šesto trditev.

4.3 Metoda dela

Uporabila sva metodo anketiranja na podlagi anonimnega vprašalnika z zaprtim tipom odgovorov.

Anketirala sva vse dijake in dijakinje letošnjih četrth letnikov Gimnazije Jesenice dne 16.2.2001 med redno uro pouka Sociologije. Vzorec torej obsega 100 % proučevano populacijo.

4.4 Zbiranje in obdelava podatkov

Anketa je sestavljena iz 15 vprašanj, na vsako vprašanje je možen 1 odgovor. Vsi anketirani so morali odgovoriti na vsa vprašanja.

Pred izvajanjem ankete sva anketirancem podala natančna navodila.

Na osnovi prvih treh vprašanj sva anketirane grupirala po treh kriterijih:

- SPOL: moški, ženski
- RURALNI/URBANI: mesto, vas
Mesto je opredeljeno kot kraj z nad 2000 prebivalci. Opozoriti je potrebno, da v našem okolju ni izrazitih ruralnih področij, zato ima tolmačenje rezultatov na osnovi tega kazalca omejeno vrednost.
- UČNI USPEH TRETJEGA LETNIKA GIMNAZIJE: odlični, prav dobri, dobri, zadostni

V raziskavo je bilo zajetih 84 oseb, od tega:

- 30 fantov, 54 deklet
- 38 iz mesta, 46 iz vasi
- 5 odličnih, 18 prav dobrih, 36 dobrih in 25 zadostnih

Vsi so odgovorili na vsa vprašanja. Meniva, da odgovori anketiranih odražajo njihova dejanska mnenja in stališča. Vsi odgovori so bili označeni jasno in pravilno, kar je potrdilo najin občutek med anketiranjem, da so dijaki in dijakinje k reševanju vprašalnika pristopili z zanimanjem in naklonjenostjo.

Zbrane podatke sva obdelala v računalniškem programu SPSS/PC, standardna verzija 10. Dobljene rezultate sva analizirala in primerjala na postavljeno hipotezo.

4.5 Analiza rezultatov

4.5.1 Podrejanje avtoriteti

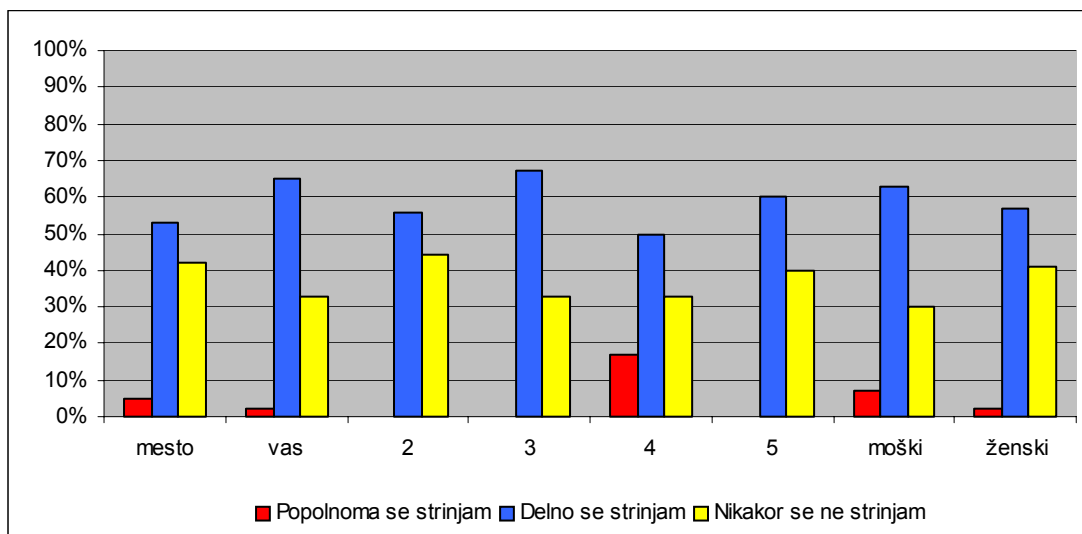
Pripravljenost podrejanja avtoriteti sva merila s tremi stopnjami strinjanja s trditvijo, da je podrejanje avtoriteti ena najpomembnejših lastnosti: popolnoma se strinjam, delno se strinjam, nikakor se ne strinjam.

Zanimali sta naju predvsem obe skrajnosti. predvidevala sva, da popolnoma strinjanje s podrejanjem avtoriteti, predpostavlja zelo podredljive in poslušne osebe ali pa izrazite avtokrate in osebe z veliko željo po oblasti. Nasprotno popolno nestrinjanje zajema osebe, ki se zelo težko podrejajo, sami pa nimajo želje po vodenju ali pa izrazite individualiste, ki menijo, da poslušnost in discipliniranost nista najpomembnejši vrlini.

Delno se z navedeno trditvijo strinjajo vsi ostali oziroma vsi, ki bolj ali manj konstruktivno gledajo na vodenje procesov v družbi.

Ena najpomembnejših lastnosti je podrejanje avtoriteti (staršem, učitelju, šefu).

Graf št. 1

Rezultati so pokazali relativno visoko pogojno poslušnost avtoriteti. 59% anketiranih se je delno pripravljeno podrejanje avtoriteti. Le 4% vseh izkazuje popolno poslušnost in podredljivost ali ekstremna avtoritarna nagnjenja. Medtem ko se 37% dijakov/-inj ni pripravljeno podrejanje.

Podrejanje avtoriteti je močnejše prisotno v ruralnem okolju. Fantom se zdi podrejanje avtoriteti pomembnejše kot dekletom, tudi v smislu popolnega podrejanja.

Če primerjamo odgovore glede na učni uspeh dijakov, vidimo, da samo prav dobri dijaki/-nje zagovarjajo popolno podrejanje avtoriteti (17% prav dobrih)! Z razširjeno raziskavo bi bilo zelo zanimivo razjasniti, zakaj se tako uspešnim dijakom/-injam zdi brezpogojna poslušnost in stroga disciplina tako pomembna. Nasprotno pa je največji delež tistih, ki se nikakor ne strinjajo s pomembnostjo poslušnosti, med najbolj in najmanj uspešnimi.

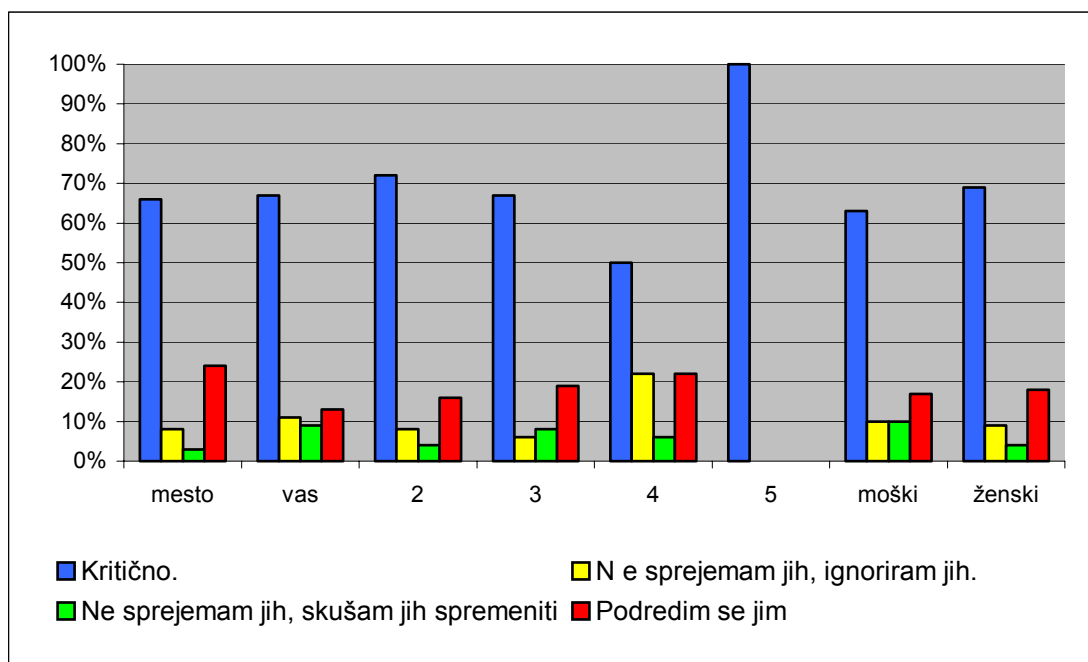
Rezultati niso potrdili najine hipoteze o "nepodrejanju avtoriteti" med jeseniškimi gimnazijci.

4.5.2 Kritičnost do družbe ter usmerjenost k akciji

Kritičnost do družbe ter morebitni aktivizem sva želela razjasniti skozi eno direktno in eno indirektno vprašanje.

Kako sprejemaš splošne družbene norme?

Graf št. 2

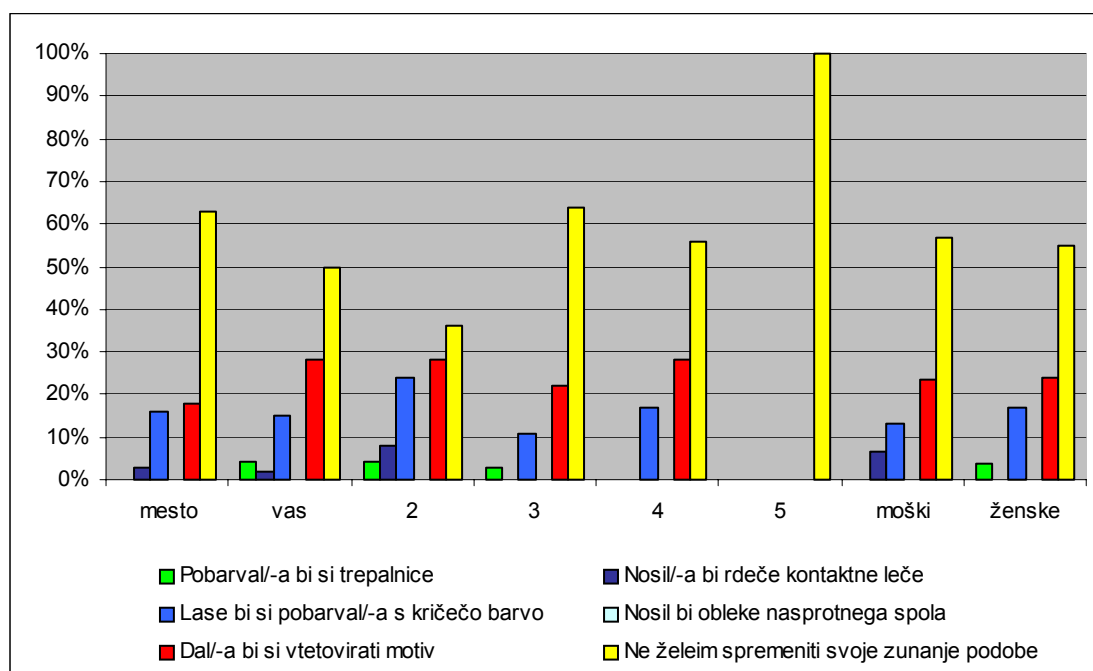
Več kot 60% vseh anketiranih sprejema splošne družbene norme kritično, spremeniti jih skuša le 6%. 10% anketiranih družbenih norm ne sprejema, podredi pa se jim kar 18%.

Večjih odstopanj ni niti glede na spol niti glede na velikost kraja bivanja. Po pričakovanjih so dekleta nekoliko bolj kritična in še manj pripravljena na akcijo kot fantje. Nekoliko bolj pripravljene za akcijo so tudi "vaščani".

V svojem odnosu do tega vprašanja odstopajo odličnjaki/-nje. Vsi se kritično odzivajo na družbene norme. Najmanj kritični v analizirani populaciji so dobri in prav dobri dijaki/-nje, ki se primerjalno na druge tudi najbolj podrejujejo splošnim družbenim normam.

Želiš spremeniti svojo zunanjo podobo. Na voljo so ti spodaj navedene možnosti. Katero bi izbral/-a ?

Graf št. 3

Za radikalne, družbi sporočilne spremembe svoje zunanosti se je odločilo zanemarljivo malo anketiranih. Za obleke nasprotnega spola se ni odločil nihče, za rdeče kontaktne leče le 2% vseh (dijaki z zadostnim učnim uspehom).

Rezultati potrjujejo postavljeno trditev, da so dijaki/-nje do družbe kritični, zavrnejo pa akcijsko usmerjenost jeseniških gimnazijcev za dosego sprememb v družbi. Ni opaziti sledi dijaškega aktivizma, raven kritične zavesti dijakov/-inj pa je zelo visoka.

Možno je, da anketirani lahko vidijo svoje aspiracije tudi v taki družbi kot obstaja sedaj in še nimajo vizije potrebnih sprememb. Slovenska družba se je šele v zadnjih letih aktivno vključila v razvojni tok zahodne demokracije in zahodnih vrednostnih sistemov. Ožje in širše okolje dijakov/-inj je v fazi velikih družbeno-ekonomskih sprememb. Prilagajanje tem spremembam troši energijo

in aktivizem mladih, po drugi strani pa že spremembe v teku nudijo dovolj možnosti za perspektivno udejanjanje idej in želja.

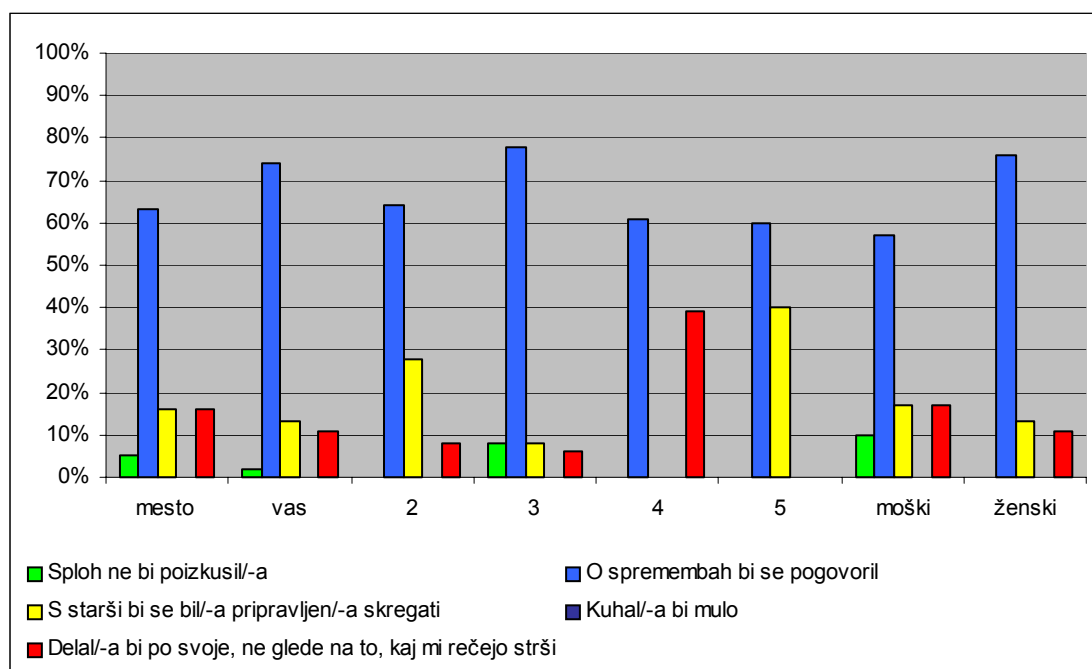
Enako držo mladih opažajo analitiki družbenih gibanj v devetdesetih v Evropi. Eisenstadt (1992) v sestavku *Mladi v Evropi med moderno in postmoderno družbo* ugotavlja: "Mladine tudi ne zanimajo več globalni spopadi z obstoječo družbo, čeprav jo kritizira. Pri mladih danes ni več zaslediti volje po spreminjanju "družbenih centrov" ali udeležbi v njih, po spreminjanju razredne ali socialne strukture, po spreminjanju ali udeležbi v osrednjih političnih in nacionalnih ustanovah."

4.5.3 Generacijski odnosi med mladino in odraslimi

Usmerila sva se na generacijske spopade med mladino in starši ter mladino in učitelji/-cami.

Kako bi spremenil/-a družinske navade, ki te motijo?

Graf št. 4

Kar 69% vseh anketiranih bi se o motečih navadah v družini pogovorilo, 14% bi se jih bilo pripravljeno s starši tudi prepirati. Sploh ne bi poskusilo 4%, 13% pa bi ravnalo po svoje ne glede na mnenje staršev.

Dekleta so se o motečih zadevah pripravljena precej bolj pogovarjati kot fantje. Po svoje bi ravnalo 11% deklet, s starši bi se jih bilo pripravljeno prepirati 13%. 10% fantov se sploh ne bi poskusilo pogovarjati, s starši bi se kregalo 17% fantov, po svoje bi ravnalo 17%.

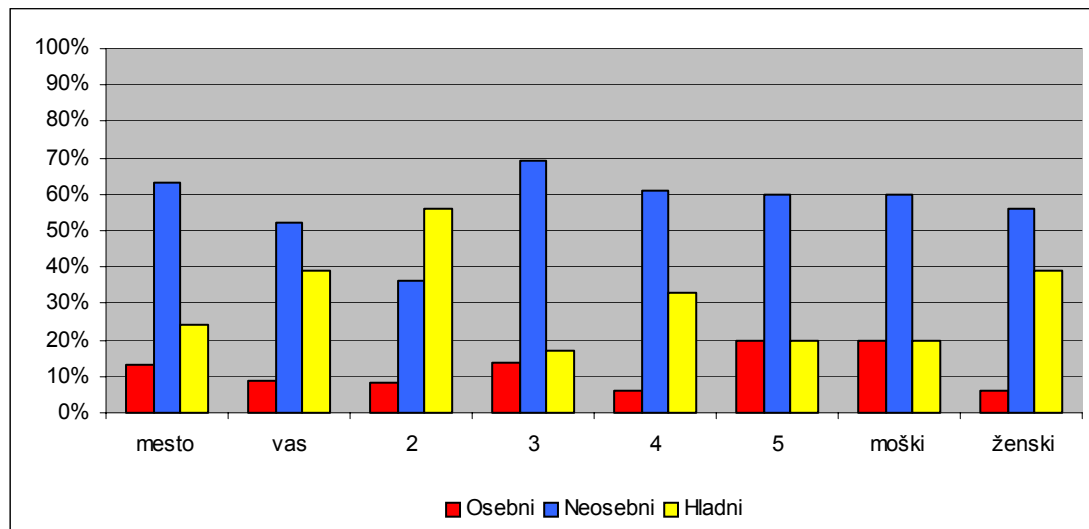
Na vasi so se bolj pripravljeno pogovarjati s starši kot v mestu ter manj ravnajo proti volji staršev.

Najbolj različen odnos do motečih navad v družini je glede na učni uspeh v šoli. Največ težav nesoglasij doma bi s pogovorom reševali srednje uspešni dijaki/-nje (dobri), najmanj odlični, ki so se za doseganje svojih načel najbolj pripravljeno kregati s starši. Ravnanju odličnih je najbližje ravnanje zadostnih, s tem da je 8% le teh pripravljeno ravnati tudi proti volji staršev.

Najbolj je presenetljiv odziv prav dobrih dijakov/-inj, katerih 40% bi ravnalo proti volji staršev, kar je daleč največji odstotek vseh proučevanih skupin. Naj pripomniva, da so se prav ti dijaki/-nje v daleč največjem deležu izrekli za poslušnost avtoriteti (17% prav dobrih se popolnoma strinja, da je ena najpomembnejših lastnosti podrejanje avtoriteti staršev, učitelju, šefu.).

Kakšni so po tvojem mnenju odnosi med dijaki in učitelji?

Graf št. 5

Le 11% anketiranih meni, da so odnosi med dijaki in učitelji osebni. 57% jih je mnenja, da so neosebni, 32% trdi, da so hladni.

Fantje ocenjujejo odnose z učitelji bolj osebne kot dekleta, medtem ko dekleta takoj za neosebnostjo odnosov poudarjajo hladnost. Približno enako razmerje velja med mestom in vasjo. Vaščani takoj za neosebnostjo bolj poudarjajo hladnost odnosov.

V primerjavi z ostalimi najboljše odnose z učitelji ocenjujejo odlični, najslabše pa prav dobri. Samo 6% prav dobrih ocenjuje odnose med dijaki in učitelji kot osebne, 61% kot neosebne ter 33% kot hladne.

Rezultati ankete v relaciji odnosov mladina – starši potrjujejo hipotezo, da generacijski spopadi izginjajo. Nesoglasja v družini se večinoma rešujejo s pogovorom, le 4% mladim se s starši ne zdi smiselno pogovarjati in le 13% mladih bi ravnalo proti volji staršev.

Tudi podatki raziskave študentske populacije v Sloveniji, ki jo je v letu 1995 izvedla raziskovalna skupina Centra za socialno psihologijo pri Fakulteti za

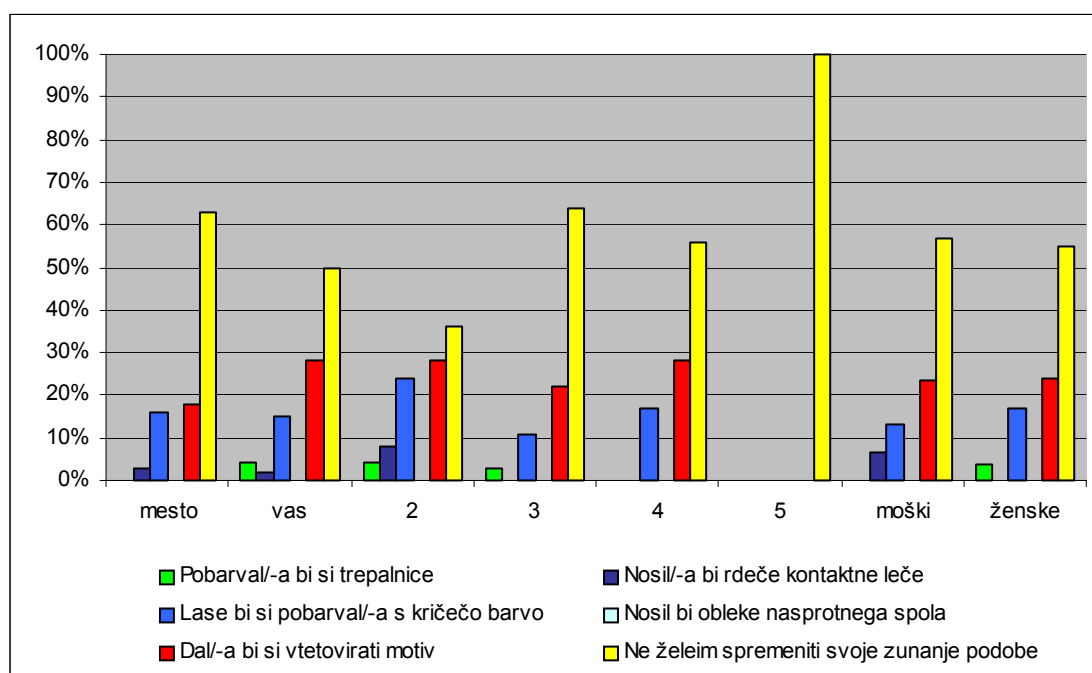
družbene vede kažejo: *Odnosi med starši in otroki so se bistveno spremenili: odnose nadzorovanja in poslušnosti nadomeščajo odnosi pomoči, vzpodbujanja in zaupnosti.* (Ule, Miheljak, 1995:76)

Nasprotno pa je v odnosih mladi – šola še vedno slutiti generacijski konflikt. Mladi ocenjujejo odnose kot neosebne in hladne.

4.5.4 Ukvarjanje samim s seboj

Želiš spremeniti svojo zunanjo podobo. Na voljo so ti spodaj navedene možnosti. Katero bi izbral/-a ?

Graf št. 6

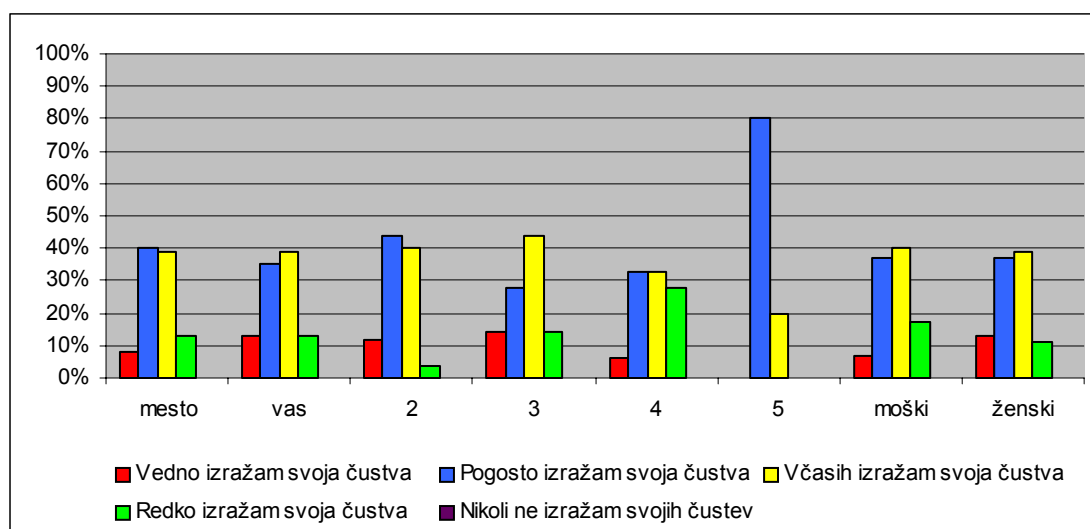
Presenetljivo je, da 56% anketiranih ne želi spreminjati svoje zunanje podobe, 24% bi se dali tetovirati, 16% bi si pobarvali lase kričeče. Za radikalne, družbi sporočilne spremembe svoje zunanosti se je odločilo zanemarljivo malo anketiranih. Za obleke nasprotnega spola se ni odločil nihče, za rdeče kontaktne leče le 2% vseh.

Večjih razlik med spoloma ni, nekaj več je želja po tetoviranju v ruralnih področjih.

Večja diferenciacija med dijaki je glede na uspeh. Najbolj odstopajo od poprečja v šoli najuspešnejši in najslabši. Vsi odlični/-e so zadovoljni s svojo zunanjo podobo. Nasprotno si največji delež zadostnih zunanjo podobo želi spremeniti. Največji delež zadostnih bi si pobarval lase s kričečo barvo. Zadostni so tudi edini, ki bi nosili rdeče kontaktne leče.

Izražanje čustev.

Graf št. 7

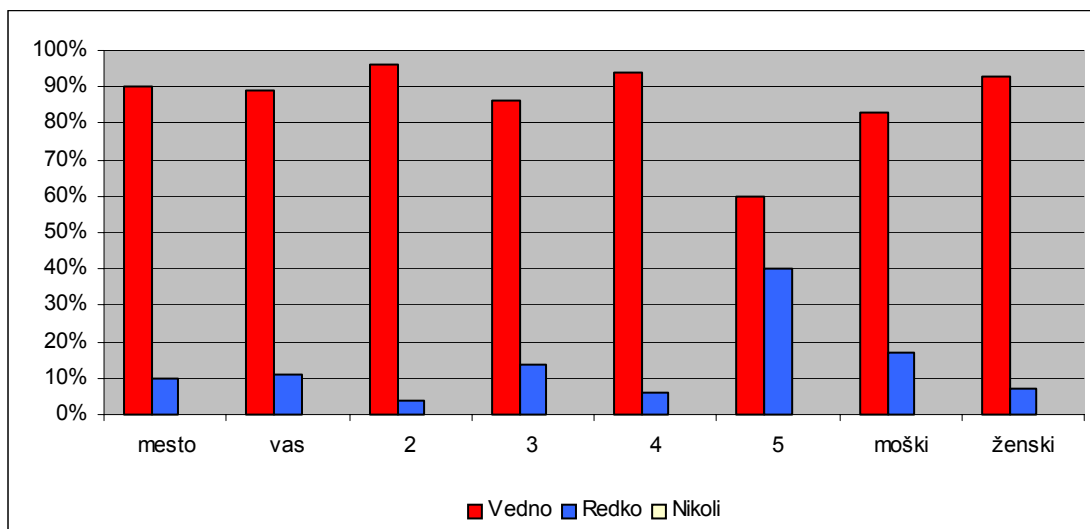
11% dijakov in dijakinj izraža čustva vedno, 37% pogosto, 40% včasih, 13% redko, 0% nikoli.

Preseneča, da ni večjih razlik med fanti in dekleti, tudi med mestom in vasjo jih ni.

Intenziteta izkazovanja čustev pa je odvisna od uspeha v šoli. Najpogosteje izražajo svoja čustva najuspešnejši, kar 80% pogosto ter 20% včasih. Sledijo jim zadostni. Zanimivo, da so najbolj zaprti prav dobri. Več kot 60% jih svoja čustva izraža včasih ali redko.

Ali si kdaj vzameš čas zase (za sprostitvev, ukvarjanje s športom, druženje s prijatelji, ipd.) ?

Graf št. 8

89% anketiranih si vedno vzame čas zase in za svoje hobije, 11% redko, 0% nikoli.

Delež deklet, ki si vedno vzame čas zase je za 10odstotnih točk večji od deleža fantov.

Med mestom in vasjo ni razlik.

Velike razlike so med najuspešnejšimi in ostalimi. Le 60% odličnih si vedno vzame čas zase, primerjalno na 96% zadostnih, 94% prav dobrih in 86% dobrih.

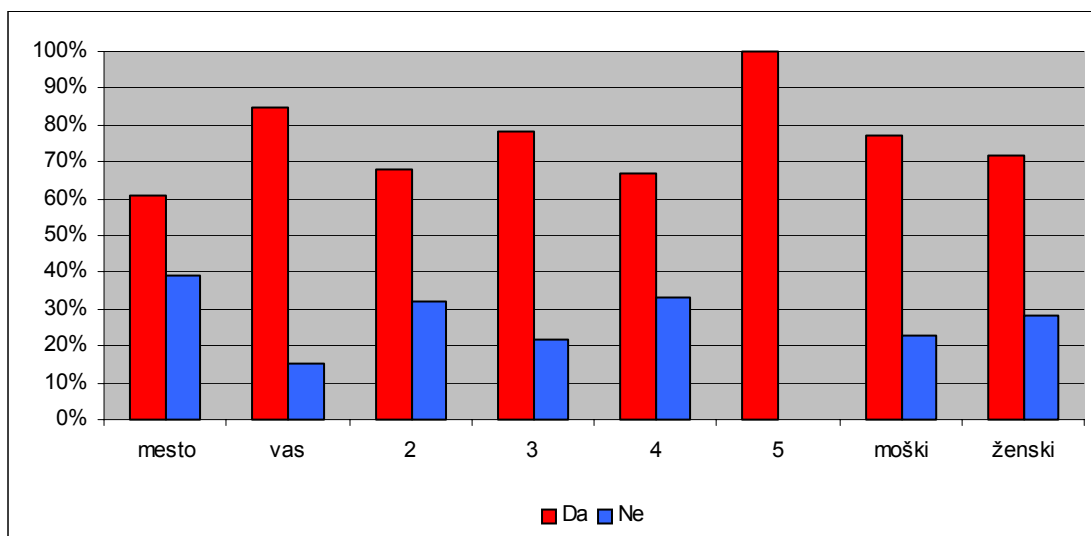
Rezultati potrjujejo hipotezo. Dijaki/-nje se veliko ukvarjajo sami s seboj. Za sprostitvev in hobije si 89% anketiranih vedno vzame čas. Pretežno so zadovoljni s svojo zunanjo podobo. 50% jih svoja čustva večinoma izraža, 40% včasih. Tisti, ki si želijo spremeniti zunanjo podobo, se presenetljivo največ želijo tetovirati. Verjetno je razlog modni trend in želja po individualizaciji.

4.5.5 Izoblikovanost poklicnega cilja

Zanimalo naju je predvsem, kakšen del četrtošolske populacije ima izoblikovan poklicni cilj in kdaj so ga izoblikovali.

Ali imaš zastavljen poklicni cilj (ali veš, kaj hočeš biti po poklicu) ?

Graf št. 9

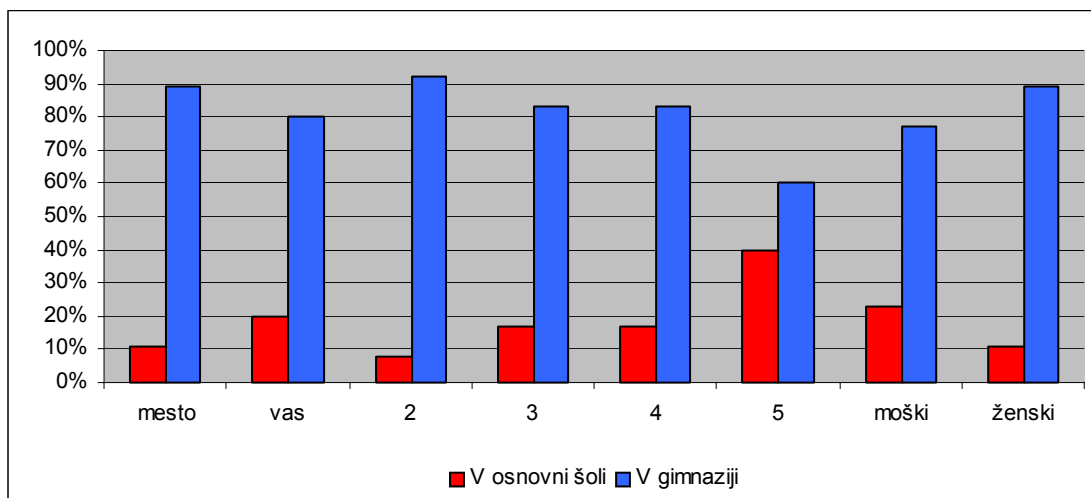

26% vseh četrtošolcev in četrtošolk še nima izoblikovanega poklicnega cilja, nekaj več deklet kot fantov ter precej več tistih iz mesta kot iz vasi.

Glede na uspeh visoko izstopajo odličnjaki/-nje. Vsi so opredeljeni, kaj bi radi delali.

Kdaj si si zastavil/-a poklicni cilj oziroma se odločil/-a, kaj si želiš biti po poklicu?

Graf št. 10

85% anketiranih si je zastavilo poklicni cilj v gimnaziji, le 15% že v osnovni šoli. Več fantov kot deklet se je že v osnovni šoli odločilo za svoj poklic ter več tistih, ki živijo na vasi.

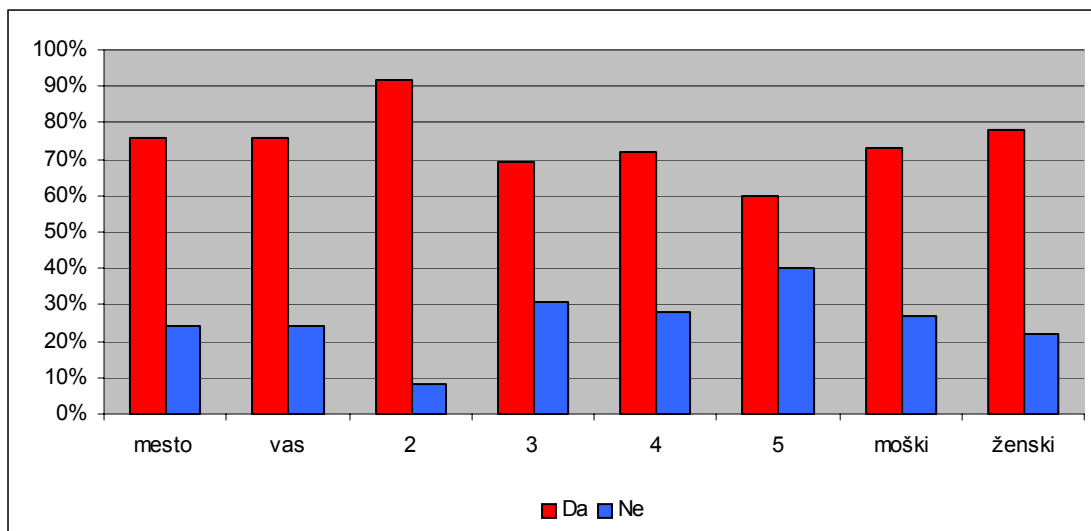
Opazna je istosmerna korelacija med zgodnejšo usmeritvijo k poklicnemu cilju in uspehom v šoli: z zgodnejšo usmerjenostjo k poklicnemu cilju uspeh v šoli raste. Visoko nad poprečjem populacije so odličnjaki/-nje. Kar 40% se jih je že v osnovni šoli usmerilo k svojemu cilju. Najmanj uspešni v šoli so se večinoma šele v gimnaziji odločili za poklic.

Rezultati ankete so potrdili hipotezo, da dijaki/-nje nimajo zgodaj izoblikovanega poklicnega cilja. Le 15% anketiranih se je za poklic odločilo že v osnovni šoli.

4.5.6 Identificiranje mladine s svojo bodočo vlogo v družbi odraslih

Po zaključku šolanja se je potrebno zaposliti

Graf št. 11

Kar 24% vseh anketiranih meni, da se po zaključku šolanja ni potrebno zaposliti.

Zanimivo je, da ima potrebo po zaposlitvi večji delež deklet kot fantov.

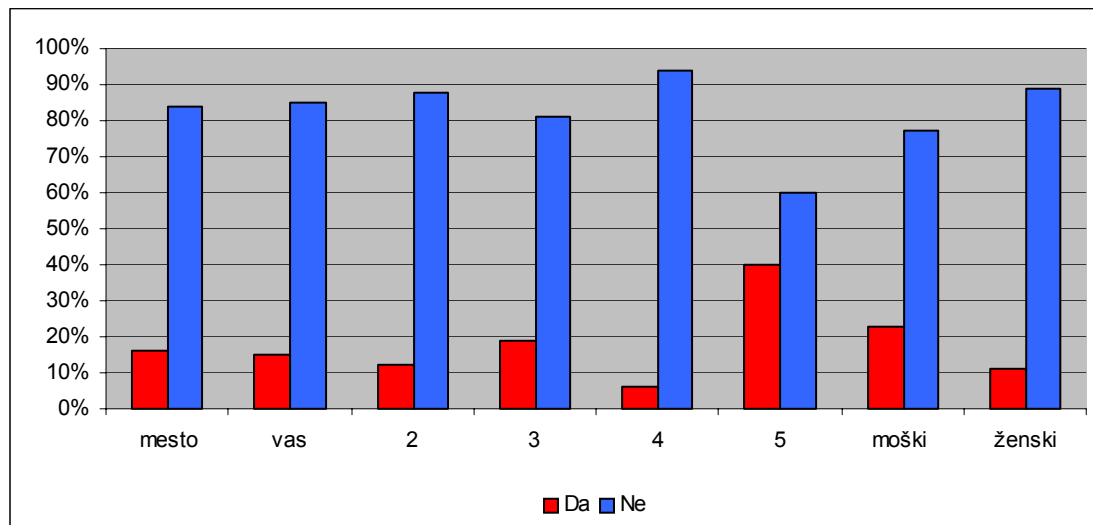
Razlike med mestom in vasjo ni.

Glede na uspeh visoko odstopajo od poprečja odličnjaki/-nje in zadostni/-e.

Presenetljivo 40% odličnjakov/-inj meni, da se po zaključku šolanja ni potrebno zaposliti ter nasprotno le 8% zadostnih meni, da se po zaključku šolanja ni potrebno zaposliti.

Po zaključku šolanja se je potrebno poročiti in si ustvariti družino.

Graf št. 12

Le 16% anketiranih meni, da se je po zaključku šolanja potrebno poročiti in si ustvariti družino.

Že od tako nizkega poprečja pozitivnih odgovorov dekleta zelo odstopajo navzdol. Le 11% deklet odgovarja pritrdilno, 12 odstotnih točk manj kot fantov. Razlike med mestom in vasjo ni.

Od poprečja navzgor krepko odstopajo najbolj uspešni v šoli. 40% odličnih se po zaključku šolanja želi poročiti in ustvariti družino. Najbolj so nenaklonjeni ustvarjanju družine prav dobri/-e, le 6% se jih želi po zaključku šolanja poročiti in ustvariti družino.

Rezultati ankete potrjujejo trditev, da se jeseniški gimnazijci/-ke, tik pred vstopom na Univerzo, ne želijo identificirati s svojo bodočo vlogo odraslih.

Podatki potrjujejo težnjo o "podaljševanju mladosti" z odtravanjem nekaterih tipično "odraslih" dejanj v bodočnost. To se je pokazalo pri izkušnjah in dogodkih, ki so tipično povezani s preходом v odraslost (zaposlitev - zaslužiti denar za svoje življenje, poroka in otroci - prevzeti skrb in dolžnost za svojo družino).

Indikativna je razlika med dekleti in fanti. Večji delež deklet kot fantov, meni, da se je po zaključku šolanja potrebno zaposliti. Do poroke in otrok po zaključku šolanja pa so dekleta precej bolj odklonilna od fantov. Oboje si lahko razlagamo kot rezultat dejstva, da zaposlitev pomeni za dekleta nujen element emancipacije in hkrati upiranje klasični družinski vlogi matere in gospodinje.

Tako majhen odstotek odločenih za družinsko življenje je gotovo tudi rezultat vprašanja, ki eksplicitno navede poroko, ki je v sodobni družbi ni več nujna oblika skupnega življenja.

Tudi rezultati že navedene raziskave Centra za socialno psihologijo – študije mladine so pokazali na trende kasnejšega vstopanja mladih iz družine staršev v lastno družino:

Intenzivna pluralizacija družinskih oblik in družinskih življenjskih stilov je značilna za vso Evropo in tudi za Slovenijo. Zato je korektnije govoriti o družinah in ne o družini. Bolj kot kdajkoli si ljudje sami izbirajo oblike in načine družinskega življenja. Formalizirana zakonska zveza izgublja svoj socialni status in pomen. Vse več ljudei, predvsem mladih, živi v zunajzakonskih partnerskih skupnostih do obdobja, ko se rodijo otroci, a tudi še potem. Povečuje se časovno obdobje prehoda iz družine staršev v lastno družino. Pozen prehod v starševstvo je značilen za večino evropskih držav in tudi za Slovenijo, kjer se povprečna starost partnerjev ob rojstvu prvega otroka pomika čez 25. leto. (Renner, 1996:138)

5 ZAKLJUČKI

K raziskovalni nalogi sva pristopila s hipotezo, da so dijaki in dijakinje četrtega letnika Gimnazije Jesenice še v veliki meri pod vplivom prve modernizacije, delno jih dosegajo vplivi druge modernizacije. K takemu razmišljanju naju je usmerilo dejstvo, da je bivalno okolje, iz katerega prihajajo, že več kot desetletje obremenjeno s težko krizo železarstva, ki usodno vpliva na družbeno - ekonomski razvoj področja in regije. Vrednote tradicionalne industrijske družbe v krizi se konfrontirajo z vplivi postindustrijske modernizacije širšega okolja.

Rezultati izvedene ankete presenetljivo izkazujejo močno usmerjenost dijakov in dijakinj četrtega letnika Gimnazije Jesenice k postindustrijskim vrednotam in potrebam.

1. Rezultati izkazujejo relativno visoko podredljivost dijakov in dijakinj avtoriteti.
2. Ni opaziti sledi dijaškega družbenega aktivizma, raven kritične zavesti dijakov in dijakinj do družbe pa je zelo visoka.
3. V odnosih do staršev se nakazuje proces zbliževanja med generacijami. Nesoglasja se večinoma rešujejo skozi pogovor.
V odnosih do učiteljev je še vedno prisotna napetost med generacijami. Odnosi med dijaki/-njami in učitelji/-cami so večinoma neosebni in hladni.
4. Vrednote dijakov in dijakinj so usmerjene k zadovoljevanju svojih potreb po izražanju čustev, zabavi, druženju s prijatelji, interesnih dejavnostih. Več kot polovica anketiranih nima potrebe po spreminjanju svoje zunanje podobe. Med ostalimi pa je močno prisotna želja po tetoviranju, kar izkazuje potrebe po individualnosti.
5. Nimajo zgodaj izoblikovanega življenjskega cilja, večinoma so ga izoblikovali šele v gimnaziji.

6. Izkazujejo močne težnje po »podaljševanju mladosti« z odtrganjem tipično »odraslih« dejanj v bodočnost. Večina se jih po zaključku šolanja ne želi poročiti in si ustvariti družine. Relativno veliko dijakov in dijakinj (24%) tudi ne čuti potrebe po zaposlitvi po zaključku šolanja.

Večjih razlik med spoloma ni. Dekletom so zdi podrejanje avtoriteti nekoliko manj pomembno kot fantom, do družbe so bolj kritična.

Pomembnejša razlika med spoloma je le pri identificiranju s svojo bodočo vlogo v družbi odraslih. Večji delež deklet kot fantov, meni, da se je po zaključku šolanja potrebno zaposliti. Do poroke in otrok po zaključku šolanja pa so dekleta precej bolj odklonilna od fantov. Oboje si lahko razlagamo kot rezultat dejstva, da se morajo dekleta še vedno boriti proti klasični družinski vlogi matere in gospodinje.

Tudi med vasjo in mestom ni večjih razlik. V ruralnem okolju je rahlo bolj prisotna pripravljenost podrejanja avtoriteti, v odnosih s starši so si bližji, odnose z učitelji ocenjujejo bolj neosebne in hladne, bolj je prisotna želja po spremembi zunanje podobe.

Opozoriti je potrebno, da v našem okolju ni izrazitih ruralnih področij, zato ima tolmačenje rezultatov na osnovi tega kazalca omejeno vrednost.

Pomembnejše razlike med dijaki in dijakinjami se kažejo glede na učni uspeh po posameznih vprašanjih. Vendar ne moremo govoriti o korelaciji med boljšim učenim uspehom in rezultatom proučevanega kazalca vrednostnega sistema dijaka /-inje. Edina korelacija, ki se pokaže, je med zgodnjo odločitvijo za poklicni cilj in učenim uspehom v gimnaziji. Z zgodnejšo usmerjenostjo v poklicni cilj, uspeh v šoli raste.

V svojih vrednotah in ciljih bistveno odstopajo od ostalih odlični dijaki in dijakinje. Najmanj so se pripravljene podrejevati avtoriteti. Vsi se kritično odzivajo

na splošne družbene norme. Nihče ne želi spreminjati svoje zunanje podobe. Kar 80% jih pogosto izraža svoja čustva. Najmanj časa si vzamejo za sebe in druženje s prijatelji. Vsi imajo izoblikovan poklicni cilj in kar 40% si ga je izoblikovalo že v osnovni šoli. Presenetljivo se je daleč največji del odličnih opredelilo, da se po zaključku šolanja ni potrebno zaposliti (40%), po drugi strani pa si jih največ želi poročiti in ustvariti družino (40%).

Lahko povzamemo, da imajo odlični dijaki in dijakinje najbolj izoblikovan življenjski cilj in izdelano samopodobo. Prizadevajo si za individualen življenjski stil. Manj se ukvarjajo s temeljnimi eksistencialnimi vprašanji.

Rezultati raziskovalne naloge so pokazali, da dijaki in dijakinje 4. letnika Gimnazije Jesenice v svoji vrednostni opredelitvi presegajo premise družbenoekonomskega okolja

Z razširjeno raziskavo bi bilo zanimivo ugotoviti še:

- na kakšen način si nameravajo dijaki in dijakinje po zaključku šolanja zagotoviti materialno eksistenco;
- kolikšen del dijakov in dijakinj bi se odločilo imeti in vzgajati otroke v izvenzakonski skupnosti;
- kakšen je njihov odnos do alternativnih gibanj mladih;
- kakšen je odnos dijakov in dijakinj do pripadnikov drugih narodov in narodnosti, ki živijo v njihovem okolju;
- kako se opredeljujejo na širitvene procese evropske unije in na mesto Slovenije v tem procesu.

6 LITERATURA

Brle, Andreja, et al. (1996): *SOCIOLOGIJA – gradivo za srednje šole*. Zavod republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.

Mlinar, Zdravko (1989): Informacijska družba kot transakcijski sistem; globalizacija in individua(liza)cija. *Teorija in praksa*, 26, 10, str. 1998 – 1202.

Petz, Boris (1985): *OSNOVNE STATISTIČKE METODE ZA NEMATEMATIČARE*. Sve učilišna naklada liber, Zagreb

Renner, Tanja; Švab, Alenka (1996): *MLADINA V DEVETDESETIH* - Družinsko življenje mladih, str. 49 – 50. Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije, Urad Republike Slovenije za mladino, Ljubljana.

Ule, Mirjana Nastran (1996): *MLADINA V DEVETDESETIH* - Značilnosti odraščanja v 90-ih v Sloveniji, str. 22 – 23, 220-221. Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije, Urad Republike Slovenije za mladino, Ljubljana.

Ule, Mirjana Nastran (1996): *MLADINA V DEVETDESETIH* - Vrednotni profil mladih v Sloveniji, str. 247. Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije, Urad Republike Slovenije za mladino, Ljubljana.

Ule, Mirjana (1994): *TEMELJI SOCIALNE PSIHOLOGIJE* - Svet vrednot, str. 73 – 76. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.

Ule, Mirjana (1996): *PREDAH ZA ŠTUDENTSKO MLADINO* - Življenjski svet študentske mladine, Psihosocialni okvir podaljšane mladosti, str. 16 – 26. Urad republike Slovenije za mladino, Zavod republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana

Ule, Marijana Nastran (1996): *PREDAH ZA ŠTUDENTSKO MLADINO -* Kulturna modernizacija študentske mladine, Od generacijske h kulturni modernizaciji, *str.* 41-45. Urad republike Slovenije za mladino, Zavod republike Slovenije za Šolstvo, Ljubljana

Ule, Marijana et. alter (1996): *PREDAH ZA ŠTUDENTSKO MLADINO.* Urad republike Slovenije za mladino, Zavod republike Slovenije za Šolstvo, Ljubljana

7 POVZETEK / ABSTRACT

Dijaki Gimnazije Jesenice izhajajo iz Jesenic in okolice, katere družbenoekonomski razvoj v preteklosti je bil večinoma definiran z razvojem Železarne Jesenice. V zadnjih desetih letih je bilo področje soočeno s težko krizo železarstva, veliko brezposelnostjo in brezperspektivnostjo. Vrednote mladih so razpete med vrednostnim sistemom tradicionalne industrijske družbe in propadajočega železarstva na eni strani ter vplivom postindustrijske modernizacije širšega okolja na drugi strani.

Cilj raziskovalne naloge je bil preučitev odzivov dijakov in dijakinj Gimnazije Jesenice, ki v letošnjem letu zaključujejo šolanje na Gimnaziji, na družbene in življenjske razmere z vidika njihovega osebnega vrednostnega sistema. Predvsem naju je zanimalo, koliko so procesi druge modernizacije že dosegli jeseniške gimnazijce.

Rezultati raziskovalne naloge izkazujejo močno usmerjenost dijakov in dijakinj k postindustrijskim vrednotam in potrebam. Njihova raven kritične zavesti do splošnih družbenih norm je visoka brez prisotnih želja po družbenem aktivizmu. V odnosih do staršev se izkazuje proces zблиževanja med generacijami, medtem ko so odnosi med učitelji in dijaki še vedno neosebni in hladni. Dijaki in dijakinje se večinoma s premislekom podrejajo avtoriteti. Vrednote dijakov in dijakinj so usmerjene k zadovoljevanju svojih potreb po izražanju čustev, zabavi, druženju s prijatelji, interesnih dejavnostih. Več kot polovica anketiranih nima potrebe po spreminjanju svoje zunanje podobe.

Izkazujejo močne težnje po "podaljšanju mladosti" z odirvanjem tipično "odraslih" dejanj v bodočnost.

ABSTRACT

Students attending Grammar School Jesenice origin mostly from Jesenice and its outskirts. Social and economical development of the region was in a great way marked by the headway of Ironworks Jesenice. In the last decade there were major decadence and unemployment present in the region as the ironworks underwent a huge trade depression. As to why there is still traditional industry present and other tertiary and quaternary economical branches evolved we can presume that student's valuableness system involves features typical for both industrial and informational society.

The main purpose of this research work was to find out how the students ending grammar school reacted to the changes in their social environment according to their own valuableness system. We also tried to determine to which extend second modernization had already reached the students.

The results indicate that second modernization has already reached students ending Grammar School Jesenice in an enormous extend. They do accept general social norms critically, but they aren't likely to do anything in order to change them. According to their relationship to parents we could claim that the gap among generations is disappearing, but on the other hand they consider professor's attitude to students impersonal or even cold. Students still subordinate to authority within a certain extend. Students try to satisfy their needs of expressing feelings, entertainment, associating with friends and devoting their energies to their own field of interest. Most of the students also doesn't want to change their outside appearance. Students also tend to postadolescence.

8 PRILOGE

8.1 Anketni list

Gimnazija Jesenice

ANKETA O PROCESU DRUGE MODERNIZACIJE

Sva dijaka tretjega letnika gimnazije Jesenice. Pri predmetu sociologija želiva izdelati seminarsko nalogo o procesu druge modernizacije med jeseniškimi gimnazijci.

Navodilo za izpolnjevanje: prosiva, da ustrezno številko za vprašanjem obkrožiš. Vprašalnik je anonimen.

Tina Rajhman, Jurij Sodja

1. **Spol:** 1) M 2) Ž
2. **Prebivališče:** 1) mesto (nad 2000 prebivalci) 2) vas
3. **Učni uspeh:** 1) 2 2) 3 3) 4 4) 5
4. **Kako sprejemaš splošne družbene norme?**
 - 1) Kritično.
 - 2) Ne sprejemam jih, ignoriram jih.
 - 3) Ne sprejemam jih, skušam jih spremeniti.
 - 4) Podredim se jim.
5. **Želiš spremeniti svojo zunanjo podobo. Na voljo so ti spodaj navedene možnosti. Katero bi izbral/-a ?**
 - 1) Pobarval/-a bi si trepalnice.
 - 2) Nosil/-a bi rdeče kontaktne leče.
 - 3) Lase bi si pobarval/-a s kričečo barvo.
 - 4) Dal/-a bi si tetovirati motiv.
 - 5) Nosil/-a bi obleke nasprotnega spola.
 - 6) Ne želim spremeniti svoje zunanje podobe.
6. **Ali se ti zdi pomembno, kako te vidi okolica ?**
 - 1) da
 - 2) ne
7. **Kako bi spremenil/-a družinske navade, ki te motijo?**
 - 1) Sploh ne bi poskusil/-a.
 - 2) O spremembah bi se pogovoril/-a.
 - 3) S starši bi se bil/-a pripravljen/-a prepirati.
 - 4) Kuhal/-a bi mulo.

5) Delal/-a bi po svoje, ne glede na to, kaj mi rečejo starši.

8. Ali imaš zastavljen poklicni cilj (ali veš kaj hočeš biti po poklicu)?

- 1) Da.
- 2) Ne.

9. Kdaj si si zastavil poklicni cilj oziroma se odločil kaj si želiš biti po poklicu?

- 1) V osnovni šoli.
- 2) V gimnaziji.

10. Po zaključku šolanja se je potrebno zaposliti

- 1) Da.
- 2) Ne

11. Po zaključku šolanja se je potrebno poročiti in si ustvariti družino.

- 1) da
- 2) ne

12. Izražanje čustev

- 1) Vedno izražam svoja čustva.
- 2) Pogosto izražam svoja čustva.
- 3) Včasih izražam svoja čustva.
- 4) Redko izražam svoja čustva.
- 5) Nikoli ne izražam svojih čustev.

13. Ali si kdaj vzameš čas zase (za sprostitev, ukvarjanje s športom, druženje s prijatelji, ipd.)?

- 1) Vedno.
- 2) Redko.
- 3) Nikoli.

14. Kakšni se ti zdijo odnosi med dijaki in učitelji so?

- 1) osebni
- 2) neosebni
- 3) hladni

15. Ena najpomembnejših lastnosti je podrejanje avtoriteti (staršem, učitelju, šefu).

- 1) Popolnoma se strinjam.
- 2) Delno se strinjam.
- 3) Nikakor se ne strinjam.

Hvala za sodelovanje!

8.2 Rezultati ankete

Spol? * Kako sprejemaš splošne družbene norme?

Crosstab

		Kako sprejemaš splošne družbene norme?				Total
		kriticno	nesprejemam jih	skušam jih spremeniti	podredim se jim	
Spol? Moški	Count	19	3	3	5	30
	% within Spol?	63,3%	10,0%	10,0%	16,7%	100,0%
Zenski	Count	37	5	2	10	54
	% within Spol?	68,5%	9,3%	3,7%	18,5%	100,0%
Total	Count	56	8	5	15	84
	% within Spol?	66,7%	9,5%	6,0%	17,9%	100,0%

Spol? * Kako bi spremenil/a svojo zunanjo podobo?

Crosstab

		Kako bi spremenil/a svojo zunanjo podobo?					Total
		pobarval bi si trepalnice	nosil bi rdece kontaktne lece	lase bi si pobarval s kriceco barvo	dal bi si tetovirati motiv	ne zelim spremeniti svoje zunanje podobe	
Spol? Moški	Count		2	4	7	17	30
	% within Spol?		6,7%	13,3%	23,3%	56,7%	100,0%
Zenski	Count	2		9	13	30	54
	% within Spol?	3,7%		16,7%	24,1%	55,6%	100,0%
Total	Count	2	2	13	20	47	84
	% within Spol?	2,4%	2,4%	15,5%	23,8%	56,0%	100,0%

Spol? * Ali se ti zdi pomembno, kako te vidi okolica?

Crosstab

			Ali se ti zdi pomembno, kako te vidi okolica?		Total
			da	ne	
Spol? Moški	Count		13	17	30
	% within Spol?		43,3%	56,7%	100,0%
Zenski	Count		28	26	54
	% within Spol?		51,9%	48,1%	100,0%
Total	Count		41	43	84
	% within Spol?		48,8%	51,2%	100,0%

Spol? * Kako bi spremenil družinske navade, ki te motijo?

Crosstab

		Kako bi spremenil družinske navade, ki te motijo?				Total
		sploh nebi poskusil	o spremembah bi se pogovoril	s starši bi se bil pripravljeno pripravljeno	delal bi po svoje, neglede na to, kaj mi rajejo starši	
Spol? Moški	Count	3	17	5	5	30
	% within Spol?	10,0%	56,7%	16,7%	16,7%	100,0%
Zenski	Count		41	7	6	54
	% within Spol?		75,9%	13,0%	11,1%	100,0%
Total	Count	3	58	12	11	84
	% within Spol?	3,6%	69,0%	14,3%	13,1%	100,0%

Spol? * Ali imaš zastavljen poklicni cilj?

Crosstab

			Ali imaš zastavljen poklicni cilj?		Total
			da	ne	
Spol?	Moški	Count	23	7	30
		% within spol?	76,7%	23,3%	100,0%
	Zenski	Count	39	15	54
		% within spol?	72,2%	27,8%	100,0%
Total		Count	62	22	84
		% within spol?	73,8%	26,2%	100,0%

Spol? * kdaj si se odločil za poklicni cilj?

Crosstab

			Kdaj si se odločil za poklicni cilj?		Total
			v oš	v gimnaziji	
Spol?	Moški	Count	7	23	30
		% within spol?	23,3%	76,7%	100,0%
	Zenski	Count	6	48	54
		% within spol?	11,1%	88,9%	100,0%
Total		Count	13	71	84
		% within spol?	15,5%	84,5%	100,0%

Spol? * se je po zaključku šolanja potrebno zaposliti?

Crosstab

			se je po zaključku šolanja potrebno zaposliti?		Total
			da	ne	
Spol?	Moški	Count	22	8	30
		% within spol?	73,3%	26,7%	100,0%
	Zenski	Count	42	12	54
		% within spol?	77,8%	22,2%	100,0%
Total		Count	64	20	84
		% within spol?	76,2%	23,8%	100,0%

Spol? * Po zaključku šolanja se je treba poročiti in si ustvariti družino.

Crosstab

			Po zaključku šolanja se je treba poročiti in si ustvariti družino.		Total
			da	ne	
Spol?	Moški	Count	7	23	30
		% within spol?	23,3%	76,7%	100,0%
	Zenski	Count	6	48	54
		% within spol?	11,1%	88,9%	100,0%
Total		Count	13	71	84
		% within spol?	15,5%	84,5%	100,0%

Spol? * Izražanje čustev

Crosstab

		Izražanje čustev				Total	
		vedno izrazam svoja custva	pogosto izrazam svoja custva	vcasih izrazam svoja custva	redko izrazam svoja custva		
Spol?	Moški	Count	2	11	12	5	30
		% within Spol?	6,7%	36,7%	40,0%	16,7%	100,0%
	Zenski	Count	7	20	21	6	54
		% within Spol?	13,0%	37,0%	38,9%	11,1%	100,0%
Total		Count	9	31	33	11	84
		% within Spol?	10,7%	36,9%	39,3%	13,1%	100,0%

Spol? * Ali si kdaj vzameš čas zase?

Crosstab

			Ali si kdaj vzameš čas zase?		Total
			vedno	redko	
Spol?	Moški	Count	25	5	30
		% within Spol?	83,3%	16,7%	100,0%
	Zenski	Count	50	4	54
		% within Spol?	92,6%	7,4%	100,0%
Total		Count	75	9	84
		% within Spol?	89,3%	10,7%	100,0%

Spol? * Kakšni se ti zdijo odnosi med dijaki in učitelji?

Crosstab

			Kakšni se ti zdijo odnosi med dijaki in učitelji?			Total
			osebni	neosebni	hladni	
Spol?	Moški	Count	6	18	6	30
		% within Spol?	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
	Zenski	Count	3	30	21	54
		% within Spol?	5,6%	55,6%	38,9%	100,0%
Total		Count	9	48	27	84
		% within Spol?	10,7%	57,1%	32,1%	100,0%

Spol? * Ena najpomembnejših lastnosti je podrejanje avtoriteti.

Crosstab

			Ena najpomembnejših lastnosti je podrejanje avtoriteti.			Total
			popolnoma se strinjam	delno se strinjam	nikakor se ne strinjam	
Spol?	Moški	Count	2	19	9	30
		% within Spol	6,7%	63,3%	30,0%	100,0%
	Zenski	Count	1	31	22	54
		% within Spol	1,9%	57,4%	40,7%	100,0%
Total		Count	3	50	31	84
		% within Spol	3,6%	59,5%	36,9%	100,0%

Prebivališče? * Kako sprejemaš splošne družbene norme?

Crosstab

			kako sprejemaš splošne družbene norme?				Total
			kritično	nesprejemam jih	skušam jih spremeniti	podredim se jim	
Prebivališče?	mesto	Count	25	3	1	9	38
		% within Prebivališče?	65,8%	7,9%	2,6%	23,7%	100,0%
	vas	Count	31	5	4	6	46
		% within Prebivališče?	67,4%	10,9%	8,7%	13,0%	100,0%
Total		Count	56	8	5	15	84
		% within Prebivališče?	66,7%	9,5%	6,0%	17,9%	100,0%

Prebivališče? * Kako bi spremenil/a svojo zunanjo podobo?

Crosstab

			kako bi spremenil/a svojo zunanjo podobo?					Total
			poparval bi si trepalnice	nosil bi rdece kontaktne lece	lase bi si poparval s kricenco barvo	sdal bi si tetovirati motiv	ne zelim spremeniti svoje zunanje podobe	
Prebivališče?	mesto	Count		1	6	7	24	38
		% within Prebivališče?		2,6%	15,8%	18,4%	63,2%	100,0%
	vas	Count	2	1	7	13	23	46
		% within Prebivališče?	4,3%	2,2%	15,2%	28,3%	50,0%	100,0%
Total		Count	2	2	13	20	47	84
		% within Prebivališče?	2,4%	2,4%	15,5%	23,8%	56,0%	100,0%

Prebivališče? * Ali se ti zdi pomembno, kako te vidi okolica?

Crosstab

			Ali se ti zdi pomembno, kako te vidi okolica?		Total
			da	ne	
Prebivališče?	mesto	Count	20	18	38
		% within Prebivališče?	52,6%	47,4%	100,0%
	vas	Count	21	25	46
		% within Prebivališče?	45,7%	54,3%	100,0%
Total		Count	41	43	84
		% within Prebivališče?	48,8%	51,2%	100,0%

Prebivališče? * Kako bi spremenil družinske navade, ki te motijo?

Crosstab

			kako bi spremenil družinske navade, ki te motijo				Total
			sploh nebi poskusil	o spremembah bi se pogovoril	s starši bi se bil pripravljen prepirati	delal bi po svoje, neglede na to, kaj mi racejo starši	
Prebivališče?	mesto	Count	2	24	6	6	38
		% within Prebivališče?	5,3%	63,2%	15,8%	15,8%	100,0%
	vas	Count	1	34	6	5	46
		% within Prebivališče?	2,2%	73,9%	13,0%	10,9%	100,0%
Total		Count	3	58	12	11	84
		% within Prebivališče?	3,6%	69,0%	14,3%	13,1%	100,0%

Prebivališče? * Ali imaš zastavljen poklicni cilj?

Crosstab

			Ali imaš zastavljen poklicni cilj?		Total
			da	ne	
Prebivališče?	mesto	Count	23	15	38
		% within Prebivališče?	60,5%	39,5%	100,0%
	vas	Count	39	7	46
		% within Prebivališče?	84,8%	15,2%	100,0%
Total		Count	62	22	84
		% within Prebivališče?	73,8%	26,2%	100,0%

Prebivališče? * Kdaj si se odločil za poklicni cilj?

Crosstab

			Kdaj si se odločil za poklicni cilj?		Total
			v oš	v gimnaziji	
Prebivališče?	mesto	Count	4	34	38
		% within Prebivališče?	10,5%	89,5%	100,0%
	vas	Count	9	37	46
		% within Prebivališče?	19,6%	80,4%	100,0%
Total		Count	13	71	84
		% within Prebivališče?	15,5%	84,5%	100,0%

Prebivališče? * se je po zaključku šolanja potrebno zaposliti?

Crosstab

			se je po zaključku šolanja potrebno zaposliti?		Total
			da	ne	
Prebivališče?	mesto	Count	29	9	38
		% within Prebivališče?	76,3%	23,7%	100,0%
	vas	Count	35	11	46
		% within Prebivališče?	76,1%	23,9%	100,0%
Total		Count	64	20	84
		% within Prebivališče?	76,2%	23,8%	100,0%

Prebivališče? * Po zaključku šolanja se je treba poročiti in si ustvariti družino.

Crosstab

			Po zaključku šolanja se je treba poročiti in si ustvariti družino.		Total
			da	ne	
Prebivališče?	mesto	Count	6	32	38
		% within Prebivališče?	15,8%	84,2%	100,0%
	vas	Count	7	39	46
		% within Prebivališče?	15,2%	84,8%	100,0%
Total		Count	13	71	84
		% within Prebivališče?	15,5%	84,5%	100,0%

Prebivališče? * Izražanje čustev

Crosstab

		Izražanje čustev				Total
		vedno izrazam svoja custva	pogosto izrazam svoja custva	vcasih izrazam svoja custva	redko izrazam svoja custva	
Prebivališče? mesto	Count	3	15	15	5	38
	% within Prebivališče?	7,9%	39,5%	39,5%	13,2%	100,0%
vas	Count	6	16	18	6	46
	% within Prebivališče?	13,0%	34,8%	39,1%	13,0%	100,0%
Total	Count	9	31	33	11	84
	% within Prebivališče?	10,7%	36,9%	39,3%	13,1%	100,0%

Prebivališče? * Ali si kdaj vzameš čas zase?

Crosstab

		Ali si kdaj vzameš čas zase?		Total
		vedno	redko	
Prebivališče? mesto	Count	34	4	38
	% within Prebivališče?	89,5%	10,5%	100,0%
vas	Count	41	5	46
	% within Prebivališče?	89,1%	10,9%	100,0%
Total	Count	75	9	84
	% within Prebivališče?	89,3%	10,7%	100,0%

Prebivališče? * Kakšni se ti zdijo odnosi med dijaki in učitelji?

Crosstab

		Kakšni se ti zdijo odnosi med dijaki in učitelji?			Total
		osebni	neosebni	hladni	
Prebivališče? mesto	Count	5	24	9	38
	% within Prebivališče?	13,2%	63,2%	23,7%	100,0%
vas	Count	4	24	18	46
	% within Prebivališče?	8,7%	52,2%	39,1%	100,0%
Total	Count	9	48	27	84
	% within Prebivališče?	10,7%	57,1%	32,1%	100,0%

Prebivališče? * Ena najpomembnejših lastnosti je podrejanje avtoriteti.

Crosstab

		Ena najpomembnejših lastnosti je podrejanje avtoriteti.			Total
		popolnoma se strinjam	delno se strinjam	nikakor se ne strinjam	
Prebivališče mesto	Count	2	20	16	38
	% within Prebivališče?	5,3%	52,6%	42,1%	100,0%
vas	Count	1	30	15	46
	% within Prebivališče?	2,2%	65,2%	32,6%	100,0%
Total	Count	3	50	31	84
	% within Prebivališče?	3,6%	59,5%	36,9%	100,0%

Učni uspeh? * Kako sprejemaš splošne družbene norme?

Crosstab

		Kako sprejemaš splošne družbene norme				Total	
		kritično	nesprejemam jih	skušam jih spremeniti	podredim se jim		
Učni uspeh?	2	Count	18	2	1	4	25
		% within Učni uspeh?	72,0%	8,0%	4,0%	16,0%	100,0%
3	Count	24	2	3	7	36	
	% within Učni uspeh?	66,7%	5,6%	8,3%	19,4%	100,0%	
4	Count	9	4	1	4	18	
	% within Učni uspeh?	50,0%	22,2%	5,6%	22,2%	100,0%	
5	Count	5				5	
	% within Učni uspeh?	100,0%				100,0%	
Total	Count	56	8	5	15	84	
	% within Učni uspeh?	66,7%	9,5%	6,0%	17,9%	100,0%	

Učni uspeh? * Kako bi spremenil/a svojo zunanjo podobo?

Crosstab

		Kako bi spremenil/a svojo zunanjo podobo					Total	
		barval bi se repalnic	nosil bi rdece kraljice	bi se obarvala barvo	bi si vzela etovirat	ne zelim premeniti svoje zunanje podobe		
Učni uspeh?	2	Count	1	2	6	7	9	25
		% within Učni uspeh?	4,0%	8,0%	24,0%	28,0%	36,0%	100,0%
3	Count	1		4	8	23	36	
	% within Učni uspeh?	2,8%		11,1%	22,2%	63,9%	100,0%	
4	Count			3	5	10	18	
	% within Učni uspeh?			16,7%	27,8%	55,6%	100,0%	
5	Count					5	5	
	% within Učni uspeh?					100,0%	100,0%	
Total	Count	2	2	13	20	47	84	
	% within Učni uspeh?	2,4%	2,4%	15,5%	23,8%	56,0%	100,0%	

Učni uspeh? * Ali se ti zdi pomembno, kako te vidi okolica?

Crosstab

			Ali se ti zdi pomembno, kako te vidi okolica?		Total
			da	ne	
Učni uspeh?	2	Count	13	12	25
		% within Učni uspeh?	52,0%	48,0%	100,0%
	3	Count	16	20	36
		% within Učni uspeh?	44,4%	55,6%	100,0%
	4	Count	9	9	18
		% within Učni uspeh?	50,0%	50,0%	100,0%
	5	Count	3	2	5
		% within Učni uspeh?	60,0%	40,0%	100,0%
Total		Count	41	43	84
		% within Učni uspeh?	48,8%	51,2%	100,0%

Učni uspeh? * Kako bi spremenil družinske navade, ki te motijo?

Crosstab

			Kako bi spremenil družinske navade, ki te motijo?				Total
			ne bi poskušal spremeniti	bi se pogovoril o spremembah	starši bi se pripravljali	delal bi po svoje, ne glede na to, kaj mi starši rajejo	
Učni uspeh?	2	Count		16	7	2	25
		% within Učni uspeh?		64,0%	28,0%	8,0%	100,0%
	3	Count	3	28	3	2	36
		% within Učni uspeh?	8,3%	77,8%	8,3%	5,6%	100,0%
	4	Count		11		7	18
		% within Učni uspeh?		61,1%		38,9%	100,0%
	5	Count		3	2		5
		% within Učni uspeh?		60,0%	40,0%		100,0%
Total		Count	3	58	12	11	84
		% within Učni uspeh?	3,6%	69,0%	14,3%	13,1%	100,0%

Učni uspeh? * Ali imaš zastavljen poklicni cilj?

Crosstab

			Ali imaš zastavljen poklicni cilj?		Total
			da	ne	
Učni uspeh?	2	Count	17	8	25
		% within Učni uspeh?	68,0%	32,0%	100,0%
	3	Count	28	8	36
		% within Učni uspeh?	77,8%	22,2%	100,0%
	4	Count	12	6	18
		% within Učni uspeh?	66,7%	33,3%	100,0%
	5	Count	5		5
		% within Učni uspeh?	100,0%		100,0%
Total		Count	62	22	84
		% within Učni uspeh?	73,8%	26,2%	100,0%

Ucni uspeh? * Kdaj si se odločil za poklicni cilj?

Crosstab

			Kdaj si se odločil za poklicni cilj?		Total
			v OŠ	v gimnaziji	
Ucni uspeh?	2	Count	2	23	25
		% within Ucni uspeh?	8,0%	92,0%	100,0%
	3	Count	6	30	36
		% within Ucni uspeh?	16,7%	83,3%	100,0%
	4	Count	3	15	18
		% within Ucni uspeh?	16,7%	83,3%	100,0%
	5	Count	2	3	5
		% within Ucni uspeh?	40,0%	60,0%	100,0%
Total		Count	13	71	84
		% within Ucni uspeh?	15,5%	84,5%	100,0%

Ucni uspeh? * se je po zaključku šolanja potrebno zaposliti?

Crosstab

			se je po zaključku šolanja potrebno zaposliti?		Total
			da	ne	
Ucni uspeh?	2	Count	23	2	25
		% within Ucni uspeh?	92,0%	8,0%	100,0%
	3	Count	25	11	36
		% within Ucni uspeh?	69,4%	30,6%	100,0%
	4	Count	13	5	18
		% within Ucni uspeh?	72,2%	27,8%	100,0%
	5	Count	3	2	5
		% within Ucni uspeh?	60,0%	40,0%	100,0%
Total		Count	64	20	84
		% within Ucni uspeh?	76,2%	23,8%	100,0%

Ucni uspeh? * Po zaključku šolanja se je treba poročiti in si ustvariti družino.

Crosstab

			Po zaključku šolanja se je treba poročiti in si ustvariti družino.		Total
			da	ne	
Ucni uspeh?	2	Count	3	22	25
		% within Ucni uspeh?	12,0%	88,0%	100,0%
	3	Count	7	29	36
		% within Ucni uspeh?	19,4%	80,6%	100,0%
	4	Count	1	17	18
		% within Ucni uspeh?	5,6%	94,4%	100,0%
	5	Count	2	3	5
		% within Ucni uspeh?	40,0%	60,0%	100,0%
Total		Count	13	71	84
		% within Ucni uspeh?	15,5%	84,5%	100,0%

Učni uspeh? * Izražanje čustev

Crosstab

		Izražanje čustev				Total	
		vedno izrazam svoja custva	pogosto izrazam svoja custva	vcasih izrazam svoja custva	redko izrazam svoja custva		
Učni uspeh?	2	Count	3	11	10	1	25
		% within Učni uspeh?	12,0%	44,0%	40,0%	4,0%	100,0%
	3	Count	5	10	16	5	36
		% within Učni uspeh?	13,9%	27,8%	44,4%	13,9%	100,0%
	4	Count	1	6	6	5	18
		% within Učni uspeh?	5,6%	33,3%	33,3%	27,8%	100,0%
	5	Count		4	1		5
		% within Učni uspeh?		80,0%	20,0%		100,0%
Total		Count	9	31	33	11	84
		% within Učni uspeh?	10,7%	36,9%	39,3%	13,1%	100,0%

Učni uspeh? * Ali si kdaj vzameš čas zase?

Crosstab

		Ali si kdaj vzameš čas zase?		Total	
		vedno	redko		
Učni uspeh?	2	Count	24	1	25
		% within Učni uspeh?	96,0%	4,0%	100,0%
	3	Count	31	5	36
		% within Učni uspeh?	86,1%	13,9%	100,0%
	4	Count	17	1	18
		% within Učni uspeh?	94,4%	5,6%	100,0%
	5	Count	3	2	5
		% within Učni uspeh?	60,0%	40,0%	100,0%
Total		Count	75	9	84
		% within Učni uspeh?	89,3%	10,7%	100,0%

Učni uspeh? * Kakšni se ti zdijo odnosi med dijaki in učitelji?

Crosstab

		Kakšni se ti zdijo odnosi med dijaki in učitelji?			Total	
		osebni	neosebni	hladni		
Učni uspeh?	2	Count	2	9	14	25
		% within Učni uspeh?	8,0%	36,0%	56,0%	100,0%
	3	Count	5	25	6	36
		% within Učni uspeh?	13,9%	69,4%	16,7%	100,0%
	4	Count	1	11	6	18
		% within Učni uspeh?	5,6%	61,1%	33,3%	100,0%
	5	Count	1	3	1	5
		% within Učni uspeh?	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
Total		Count	9	48	27	84
		% within Učni uspeh?	10,7%	57,1%	32,1%	100,0%

Učni uspeh? * Ena najpomembnejših lastnosti je podrejanje avtoriteti.

Crosstab

		Ena najpomembnejših lastnosti je podrejanje avtoriteti.			Total	
		popolnoma se strinjam	delno se strinjam	nikakor se ne strinjam		
Učni uspeh?	2	Count	14	11	25	
		% within Učni uspeh	56,0%	44,0%	100,0%	
	3	Count	24	12	36	
		% within Učni uspeh	66,7%	33,3%	100,0%	
	4	Count	3	9	18	
		% within Učni uspeh	16,7%	50,0%	33,3%	100,0%
	5	Count	3	2	5	
		% within Učni uspeh	60,0%	40,0%	100,0%	
Total		Count	3	50	31	84
		% within Učni uspeh	3,6%	59,5%	36,9%	100,0%

9	KAZALO	
1	UVOD	2
2	MLADI IN KULTURNA MODERNIZACIJA	3
2.1	Značilnosti kulturne modernizacije	3
2.2	Od generacijske h kulturni modernizaciji mladih	4
2.3	Druga modernizacija	5
2.4	Značilnosti druge modernizacije	5
2.5	Individua(liza)cija	7
2.6	Vpliv druge modernizacije na šolo	9
2.7	Razmerje »šola - mladi« v drugi modernizaciji	10
3	PSIHIČNI RAZVOJ MLADOSTNIKA	12
3.1	Nastajanje mladosti	12
3.2	Družinsko življenje mladih	13
3.3	Podaljševanje mladosti	14
3.4	Značilnosti odraščanja v 90-ih v Sloveniji	16
3.5	Psihične značilnosti adolescence	17
3.6	Težave mladih v adolescenci in postadolescenci	18
3.7	Struktura osebnosti	19
4	ANKETA	20
4.1	Opredelitev problema	20
4.2	Hipoteza	22
4.3	Metoda dela	23
4.4	Zbiranje in obdelava podatkov	23
4.5	Analiza rezultatov	24
4.5.1	Podrejanje avtoriteti	24
4.5.2	Kritičnost do družbe ter usmerjenost k akciji	26
4.5.3	Generacijski odnosi med mladino in odraslimi	28
4.5.4	Ukvarjanje samim s seboj	31
4.5.5	Izoblikovanost poklicnega cilja	34
4.5.6	Identificiranje mladine s svojo bodočo vlogo v družbi odraslih	36
5	ZAKLJUČKI	39
6	LITERATURA	42
7	POVZETEK/ABSTRACT	44
8	PRILOGE	46
8.1	Anketni list	46
8.2	Rezultati ankete	48
9	KAZALO	59